

AALBORG UNIVERSITET

Juridisk Institut

10. semester, Erhvervsjura

11. august 2016

Momsfradragsret i forbindelse med erhvervelse af selskabsandele

Forfatter:

Qader Peshrou

Vejleder:

Charlotte Sørensen

Titelblad

Uddannelsessted: Aalborg Universitet

Uddannelse: Cand.merc.jur.

Vejleder: Charlotte Sørensen

Projekt: Kandidatspeciale

Fagområde: Moms

Emne: Momsfradragsret i forbindelse med erhvervelse af selskabsandele

Subject: VAT deduction in connection with the acquisition of shares

Afleveringsdato: 11. august 2016 kl. 10.00

Sideantal: 62

Anslag: 119.907

Kandidatspecialet er udarbejdet af:

Qader Peshrou

Indholdsfortegnelse

Titelblad	2
Indholdsfortegnelse.....	3
DEL 1: Indledning	5
1.2 Afgrænsning.....	7
1.3 Problemformulering	8
1.4 Metode og teori.....	8
1.5 Valg af retskilder	10
1.5.1 EU-domstolens praksis	10
1.5.2 EU-retskilder	11
1.5.3 National retkilder samt national praksis	12
DEL 2: Momsloven og momssystemet	12
2.1 Momsens udvikling.....	12
2.2 Momssystemets opbygning.....	14
2.3 Momsens neutralitet.....	15
2.3 Direktivernes gennemførelsesmetode	17
DEL 3: Moms og holdingselskabers aktiviteter.....	17
3.1 Afgiftspligtige transaktioner	18
3.2 Levering mod vederlag	19
3.3 Afgiftspligtig person.....	20
3.4 Økonomisk virksomhed	22
3.5 Kommercielle holdingselskaber.....	24
DEL 4: Momsfradragsretten	26
4.1 Fuld fradragsret	27
4.2 Delvis fradragsret – pro rata fradrag.....	29
4.3 Skønsmæssigt momsfradrag	30
4.4 Sammenfatning	31
DEL 5: Analyse af momsfradragsretten i praksis– tilknytning til momspligtige leverancer	32

Qader Peshrou	Kandidatafhandling	AAU
20114208	Momsfradragret i forbindelse med erhvervelse af selskabsandele	
5.1	Dansk praksis	33
5.2	Sammenfatning og vurdering af dansk praksis.....	33
5.3	EU-domstolens praksis	34
5.3.1	Sag C-60/90 Polyser Investment Netherlands – rene holdingselskaber	34
5.3.2	Sag C-142/99, Floridienne og Beginvest – levering mod vederlag	35
5.3.3	Sag C-16/00 Cibo Participations – tilknytning til afgiftspligtige transaktioner.....	36
5.3.3.1	Kriterium for indgriben.....	37
5.3.3.2	Generalomkostninger	38
5.3.3.3	Vurdering og rækkevidde	38
5.4	Sag C-437/06 Securenta – omfanget af fradragret for generalomkostninger.....	39
5.4.1	Vurdering og rækkevidde	41
5.5	Sag C-496/11 Portugal Telecom – anerkendelse af momsfradrag ud fra et skøn.....	41
5.5.1	EU-domstolens præmisser	42
5.5.2	Vurdering og rækkevidde	43
5.6	Sag C-108/14, Larentia + Minerva og sag 109/14, Marenave – ændring af hidtidig praksis	44
5.6.1	Indledende om de to sager.....	44
5.6.2	De præjudicielle spørgsmål – præcisering af beregningsmetoden.....	45
5.6.3	Domstolens præmisser – fuld momsfradrag for generalomkostninger.....	46
5.6.4	SKM2015.711.SKAT – dansk praksisændring.....	50
5.6.5	Vurdering og rækkevidde	51
5.6.6	Sammenfatning af EU-praksis	52
Del 6:	Koklusion	54
Del 8:	Abstract	56
Del: 9	Litteraturlist:.....	59
9.1	EU-retskilder.....	59
9.2	EU afgørelser	59
9.3	National kilder	60
9.4	Artikler	60
9.5	Bøger.....	61

DEL 1: Indledning

I juli 2015 ændrede EU-Domstolen – på baggrund af sin afgørelse i de forenede sager C-108/14 og C-109/14 – retspraksis på området af holdingselskabers momsfradragsret for afholdte udgifter i forbindelse med erhvervelsen af datterselskaber.¹

Det kan ikke benægtes, at registrerede virksomheder har, efter Momslovens § 37, fuld fradragsret for moms på indkøb af varer og ydelser, som udelukkende anvendes eller påtænkt anvendt til brug for momspligtige leverancer. Det kan ligeledes ikke benægtes, at der som udgangspunkt ikke kan opnås momsfradrag for indkøb af varer og ydelser til brug for momsfritagne transaktioner omfattet af Momslovens § 13². Det kan heller ikke benægtes, at der er delvis fradragsret på grundlag af en beregnet pro rata-sats efter Momslovens § 38, stk. 1, for indgående moms til brug for momspligtige og momsfrie transaktioner. Det kan endelig heller ikke benægtes, at der ikke kan opnås momsfradrag for indgående moms, hvis aktiviteten ikke er omfattet af momssystemets anvendelsesområde.³

Der hersker en usikkerhed om adgangen og omfanget af momsfradragsret i forbindelse med indkøb af ydelser, når indkøbet ikke hænger direkte og umiddelbart sammen med den momspligtige omsætning, og ej heller kan anses for virksomhedens generalomkostninger, men anses for anvendt til ikke-økonomisk virksomhed. Det fremgår af dansk praksis såvel som praksis

---

¹ TfS 1999.908.TS, hvor daværende Told- og Skattestyrelsen udvidede begrebet ”uvedkommende formål” og fastslog begrænset fradragsret for holdingselskaber efter Momslovens § 38, stk 2.

² Dog kan en virksomhed efter momslovens § 37, stk.7, fradrage indgående moms, såfremt transaktionen er omfattet af momslovens § 13, stk. 1, nr. 10 og nr. 11, litra a-e, hvis der sker levering til aftager uden for EU.

³ Dennis Ramsdahl Jensen: *Kan der være fuld momsfradragsret for udgifter relateret til et holdingselskabs erhvervelse og besiddelse af aktier i datterselskaber mv.?*, ART.MP2015003

fra EU-domstolen, at usikkerheden hyppigst opstår i forbindelse med holdingselskabers afholdte udgifter som led i erhvervelse af datterselskaber.⁴

EU-domstolen har gentagende gange fastslået, at den blotte erhvervelse og besiddelse af selskabsandele ikke kan anses for økonomisk virksomhed i momsmæssig forstand, hvorfor et holdingselskab, hvis eneste formål er at besidde kapitalinteresser i andre selskaber, ikke er omfattet af momssystemets anvendelsesområde. Dog gælder det ikke, når et holdingselskab samtidig med besiddelse af kapitalinteresserne direkte eller indirekte griber ind i administrationen af dets datterselskaber, såfremt denne indgriben resulterer i levering af momspigtige ydelser mod vederlag til dets datterselskaber.⁵

Graden af momsfradragsret, der kan opnås, er det helt store spørgsmål og er et omdiskuteret emne. Kan holdingselskaber opnå fuld momsfradragsret eller alene en delvis momsfradragsret? Har den danske praksisskærpelse siden 1999, som er blevet testet og bekræftet af domstolene⁶ på national plan, hjemmel i EU-bestemmelser? Efter EU-domstolens dom i de forenede sager af 16. juli 2015, har SKAT efterfølgende udsendt nyt styresignal⁷ på området af holdingselskabers momsfradragsret for omkostninger, der er afholdt i forbindelse med køb af aktier i datterselskaber. Hvorvidt er styresignalet fra SKAT i overensstemmelse med EU-domstolens tolkning på området?

---

⁴ Dannis Ramsdahl og Henrik Stensgaard: *Momsfradragsret i forbindelse med erhvervelse, besiddelse og salg af aktier – nærmer føljetonen sig sin afslutning?* ART20160001-SU

⁵ Jf. bl.a. dommen C-496/11, Portugal Telecom, præmis 31 og 32, hvor EU-domstolen henviser til tidligere afsagte domme. I sagen C-60/90, Polysar Investment Netherlands, slår EU-domstolen fast, at rene holdingselskaber ikke er omfattet af momssystemets anvendelsesområde.

⁶ Jf. SKM.2005.474 VLR og SKM.2007.125 VLR.

⁷ SKM.2015.711

1.2 Afgrænsning

Afhandlingens forfatter (fremover forfatteren) vil i dette afnit forklare, hvordan forfatteren er kommet frem til opgavens problemformulering, samt hvordan emnet er afgrænset. Afsnittet har til formål, at gøre det klart for afhandlingens læser, hvad denne kan forvente at læse i afhandlingen. Afgrænsning er en vigtig del af afhandlingen, da denne hverken må være for bred (da behandlingen vil blive overfladisk) - eller for snæver (behandlingen vil blive for kort), men skal være passende inden for afhandlingens rammer. Hvilket betyder at man ofte er nødt til vælge ting fra, som læseren kunne have en forventning om at man har medtaget.⁸

Valget for afhandlingens emne skyldes udelukkende forfatterens interesse for moms, samt praksisskærpelse fra dansk side på området af holdingselskabers momsfradragsret, der aldrig menes at have været hjemlet i en EU-domstolsafgørelse⁹. Det mest interessante er, at praksisændringen blev efterfølgende cementeret i dansk retspraksis.¹⁰ Afhandlingen vil alene belyse den del af holdingselskabers momsfradragsret, som blev omfattet af praksisskærpelsen. Belysningen vil ske med udgangspunkt i EU-domstolens praksis. Afhandlingen er derfor alene afgrænset til holdingselskabers momsfradragsret for omkostninger afholdt i forbindelse med erhvervelse af dets datterselskaber, som holdingselskabet efterfølgende leverer afgiftpligtige ydelser til. Afhandlingen tager afstand fra holdingselskabers andre momsmæssige fradragsret herunder i forbindelse med salg af aktier.

---

⁸ Lotte Rienecker og Peter Stray Jørgensen Med bidrag af Signe Skov: *Den Gode Opgave – håndbog i opskrivning på videregående uddannelser*, side 128

⁹ Lotte Marianne Blumensaadt og Randi Christiansen, Ernst & Young: *Momsfradrag i holdingselskaber*, RR.2016.02.0020.

¹⁰ Jf. SKM.2005.474 VLR og SKM.2007.125 VLR, hvor hverken Landsskatteretten eller Landretten anfægtede praksisændringen.

1.3 Problemformulering

Hvorledes er retten til fradrag for moms på afholdte udgifter i forbindelse med holdingselskabers køb af datterselskaber, når selskabet efterfølgende har momspligtige leverancer til disse selskaber?

1.4 Metode og teori

Afhandlingens anvendte metode og teori vil primært være retsdogmatisk, hvor gældende ret – de lege lata – vil blive systematiseret, beskrevet og fortolket/analyseret. Gældende ret er udtryk for det resultat, en domstol vil nå frem til ved anvendelse af relevante retskilder og retsdogmatisk analyse.¹¹ Grundet EU-reguleringen på merværdiafgiftens område vil den komparativ analyse finde anvendelse, hvorfor den anses for at have stor betydning for retsdannelsen.¹²

Retsdogmatikkens opgave består af tre sammenhængende led; 1) beskrive 2) fortolke og 3) systematisere gældende ret. For en korrekt anvendelse af den retsdogmatisk analyse, skal den juridiske metode følges. Dette sikres ved at anvende den samme analytisk metode i forbindelse med et givent juridisk problem, som andre jurister også følger.¹³

Den retsdogmatiske beskrivende opgave af gældende ret er kendetegnet ved, at forfatteren skal undgå egne subjektive fortolkninger i forbindelse gennemgangen af retskilder. Forfatteren skal istedet tilstræbe en objektiv og saglig beskrivelse af teori samt retskilder. Såfremt beskrivelsen søges bevidst fordrejet, hvor indholdet af andres resultater gengives fordrejet, betragtes det som videnskabeligt uredeligt. Dog er det umuligt, at gengive en objektiv beskrivelse af den juridiske verden, eftersom ord og begreber der er knyttet til denne verden, har forskellige formål og funktioner.¹⁴

Den retsdogmatiske fortolkning af gældende ret forudsætter, at retsregler er sprogligt formulerbare. Retsreglernes korrekte anvendelse er betinget af, at man forstår sproget, som

---

¹¹ Nielsen, R. & Tvarnå, C.D. 2014 : *Retskilder & Retsteorier*, s. 31

¹² Evald, J. & Schaumburg-Müller, S. 2004: *Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære*, s. 208

¹³ Nielsen, R. & Tvarnå, C.D. 2014 : *Retskilder & Retsteorier*, s. 34

¹⁴ Evald, J. & Schaumburg-Müller, S. 2004: *Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære*, s. 215

retsreglerne er formuleret i.¹⁵ Det kan være vanskeligt at forstå meningen med en given lovtekst samt anvende den på en given juridisk problemstilling. Det er der dog flere grunde til. Nogle bestemmelser i en lovtekst kan indeholde begreber, som ikke har nogen eksakt betydning. Begrebet "urimeligt" i aftalelovens § 36 er et godt eksempel. Hvornår kan noget være urimeligt? Det er der ikke et entydigt svar på i selve retsreglen eller i lovbestemmelsen, men er et rent fortolknings spørgsmål af begrebet. Retsregler indeholder også udtryk og begreber, som er mangetydlige, hvilket betyder, at de samme udtryk og begreber kan forstås på flere måder. Det er derfor til tider vanskeligt at forstå meningen med retsregler. Denne meningsafklaring må søges afklaret gennem den retsdogmatiske fortolkningslære.¹⁶ Men hvad kræver en korrekt forståelse af en given retsregel, og hvordan kan den korrekte forståelse afgøres? En korrekt forståelse af en given retsregel forudsætter, at man er bekendt med de grundlæggende principper eller værdier, som retsreglen tager udgangspunkt i. Principperne fremgår nødvendigvis ikke i selve retsreglen eller lovteksten, hvorfor den juridiske forforståelse er vigtig. Endvidere er det ikke muligt at forstå en enkelt bestemmelse i loveteksten uden at kende hele lovteksten – og omvendt.¹⁷

Den retsdogmatiske systematisering af gældende ret består af systematisk inddeling af praksis i tilhørende grupper i et retssystem, samt en systematisk indsamling og analyse/fortolkning af hensyn, begreber og udtryk, som domstolen og andre retsanvendende myndigheder benytter.¹⁸ Formålet er at skabe overblik.

Ved beskrivelsen af gældende ret tager afhandlingen sit udgangspunkt i momssystemdirektivet (fremover MSD) på området samt praksis fra EU-domstolen. Den danske merværdiafgiftslovgivning bygger på et EU-retligt grundlag, hvorfor hensigten med lovgivningen er, at den skal svare til det EU-retlige udgangspunkt. Afhandlingen vil derfor anvende den komparative analyse med formålet om, at inddrage national lovgivning og praksis, for at afdække disses overensstemmelighed med EU-retlige udgangspunkt. Formålet er ikke en analyse og sammenligning af dansk retssystem contra EU-retssystem.

---

¹⁵ Evald, J. & Schaumburg-Müller, S. 2004: *Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære*, s. 218

¹⁶ Evald, J. & Schaumburg-Müller, S. 2004: *Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære*, s. 219

¹⁷ Evald, J. & Schaumburg-Müller, S. 2004: *Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære*, s. 224

¹⁸ Evald, J. & Schaumburg-Müller, S. (2004): *Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære*, s. 226

Såfremt forfatteren af afhandlingen finder de danske bestemmelser i overensstemmelse med MSD, vil der alene blive henvist og refereret til de danske bestemmelser. Rationalet bag dette ligger i, at de danske bestemmelser ofte er kortere end EU-bestemmelser, og at det ikke anses for nødvendigt at referere til begge bestemmelser.

1.5 Valg af retskilder

Formålet med afhandlingen er opgørelsen af momsfradragsretten for danske holdingselskabers omkostninger, som disse har afholdt i forbindelse med erhvervelse af datterselskaber. Det forekommer naturligt, at den danske merværdigafgiftslov samt national domspraksis vil være en del af afhandlingen. Den danske merværdiafgiftslovgivning er reguleret af EU gennem en række af direktiver. Konsekvensen af reguleringen er, at den danske merværdigafgiftlovgivning ikke kan betragtes som absolut, hvorfor denne udspringer af EU-rettens direktiver. På baggrund af EU-rettens forrang samt reguleringen fra EU, vil der i afhandlingen blive inddraget en del EU-ret og EU-praksis.

1.5.1 EU-domstolens praksis

EU-domstolen skal, ifølge art. 19 i TEUF, værne om lov og ret ved at fortolke og anvende EU-bestemmelser. Domstolens primære opgave er at sikre en ensartet fortolkning af EU-retten, hvorfor dennes afgørelser må accepteres som præjudikater i medlemsstaterne.¹⁹ Det følger endvidere af art. 267 i TEUF, at EU-domstolen har kompetencen til at afgøre præjudicielle forespørgsmål fra nationale domstole, hvorfor Domstolen fungerer som øverste retsinstans ved tolkning af direktiver og andet EU-ret. Denne bestemmelse anses for en af de helt centrale bestemmelser i EU-retten.²⁰ I forbindelse med forelæggelse af præjudicielle spørgsmål fra medlemsstaterne, dømmer EU-domstolen aldrig i nationale sager. Der kan ligeledes ikke appelleres fra en national domstol til EU-domstol.²¹ EU-domstolen besvarer spørgsmålet med udgangspunkt i en korrekt tolkning og forståelsen af EU-rettens bestemmelser.

---

¹⁹ Nielsen, R. & Tvarnå, C.D. 2014 : *Retskilder & Retsteorier*, s. 184

²⁰ Nielsen, R. & Tvarnå, C.D. 2014 : *Retskilder & Retsteorier*, s. 134

²¹ Nielsen, R. & Tvarnå, C.D. (2014): *Retskilder & Retsteorier*, s. 135

Afgørelser fra EU-domstolen er yderts relevante for en korrekt forståelse af EU-retten, hvorfor dennes afgørelser skal anses for en korrekt tolkning samt udfyldning af EU-rettens bestemmelser. Hvis EU-domstolen fastslår, at en medlemsstat har overtrådt EU-bestemmelserne, skal den pågældende stat gennemføre de til dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger.²² Såfremt den pågældende medlemsstat ikke efterkommer EU-domstolens dom, kan Domstolen pålægge bøder.

Afgørelserne fra EU-domstolen har den højeste præjudikatværdi, hvorfor EU-domstolen spiller en betydelig rolle i dannelse af EU-retten. Praksis fra EU-domstolen udgør derfor en central retskilde, som vil blive brugt i afhandlingen til afklaring af dens problemfelt.

1.5.2 EU-retskilder

EU-domstolen har længe før Danmarks indtræden i EU fastslået EU-rettens forrang for national ret²³ samt pligten til EU-konform fortolkning vedrørende direktivsbestemmelser.²⁴ Det er derfor oplagt at anvende EU-retten ved belysning af afhandlingens problemfelt. Men da afhandlingens problemfelt omhandler danske holdingselskabers momsfradragsret, vil de danske retsregler samt praksis ligeledes blive anvendt, med formålet om at undersøge overensstemmelsen med EU-ret. Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem, momssystemdirektivet, vil blive anvendt i højt omfang. Et direktiv er bindende for enhver medlemsstat med hensyn til dets tilsigtede mål. Formen og midlerne for gennemførelsen er derfor overladt til de nationale myndigheder.²⁵ Da form og midler for gennemførelsen er overladt til de nationale myndigheder, forekommer det naturligt, at nationale bestemmelser, der indebærer en implementering af direktivets bestemmelser, i sproget og strukturen kan afvige fra selve direktivets artikler. Dette kan give anledning til mistolkninger, hvorfor de mange præjudicielle forespørgsmål for EU-domstolen ikke kommer som en overraskelse.

---

²² Jf. art. 260 TEUF

²³ Jf. C-6/64 Costa mod ENEL

²⁴ Nielsen, R. & Tvarnå, C.D. (2014): *Retskilder & Retsteorier*, s. 150

²⁵ Jf. art. 288 TEUF

Et godt eksempel er den danske momsfradragsbegrænsning af holdingselskaber, jf. momsloven § 38, stk. 2., hvor en lignende bestemmelse ikke findes i momssystemdirektivet. Direktivet vil primært blive anvendt, når det giver en bedre dækning end den danske merværdiafgiftslovgivning.

1.5.3 National retkilder samt national praksis

Den i Danmark gældende lovgivning på merværdiafgiftens område, lovebkendgørelse 2013-01-23 nr. 106 om merværdiafgift, er baseret på Rådets direktiv af 2006-11-28 om det fælles merværdiafgiftssystem (2006/112). Den danske merværdiafgiftslov har derfor hjemmel i momsdirektivet. Som tidligere nævnt, vil analysen og beskrivelsen af gældende ret, for afhandlingens problemfelt, ske med udgangspunkt i momsdirektivet og EU-domstolens praksis på området. Dog vil den danske merværdiafgiftslov blive anvendt sideløbende med direktivets bestemmelser, for at undersøge lovens korrekte implementering. Den danske praksis vil ligeledes også blive anvendt med formålet om, at undersøge dens overensstemmelse med EU-praksis. Den juridiske vejledning vil også blive anvendt, da virksomheder kan støtte ret på vejledningen.

Der vil endvidere blive anvendt anden relevant litteratur i form af bøger, videnskabelige artikler, tidsskrifter m.v. Ved anvendelse af disse litteraturer må der tages forbehold for forfatterens subjektive holdninger, som ikke kan undgås. Dette gælder især artikler, skrevet af forfattere fra advokat -og rådgivnings firmaer, som kan have salgs-motiver.

DEL 2: Momsloven og momssystemet

Dette afsnit har til formål at gøre rede for momslovens udvikling med fokus på opgavens problemstilling, samt at give læseren en grundlæggende forståelse for momssystemets opbygning. Afsnittet er relevant til dels for forståelsen af analyse delen og til dels for forståelsen af opgavens kommende afsnit.

2.1 Momsens udvikling

Den første dansk momslov (1967-momsloven), lov om almindelig omsætningsafgift, lov nr. 102 af 31. marts 1967, blev vedtaget af Folketinget primo 1967 og trådte i kraft medio 1967. Alle varer – uden undtagelser – var omfattet af 1967-momsloven, mens momspligtige tjenesteydelser (fremover ydelser) var udtømmende nævnt i 1967-momsloven. Momsen afløste den tidligere oms,

der var en enkeltledsaftag, som alene blev pålagt i engrosleddet. Danmark var derfor et af de første lande, der fik en flereledsaftag baseret på merværdiaftag. 1967-loven byggede på "Redegørelse vedrørende Merværdiaftag" som Finansministeriet afgav ultimo 1964.²⁶

I 1978 ved lov nr. 204 af 10. maj 1978 blev 1967-momsloven ændret, hvilket skyldtes gennemførselen af EU's 6. momsdirektiv, Rådets direktiv 77/388/EØF. Ændringen fik en væsentlig betydning for ydelsers momspligt, idet ydelser nu generelt blev omfattet af momspligten i den nye momslov (1978-momsloven), mens momsfrie ydelser blev udtrykkeligt nævnt i 1978-loven²⁷. Der skete dog ikke en fuldstændig harmonisering af EU-reglerne, hvorfor 1967-momslovens grundstruktur og en del af begreberne blev videreført i 1978-momsloven. Det betød, at visse bestemmelser i 1978-momsloven var i strid med de bagvedliggende EU-regler, hvilket det i praksis ikke som sådan kom til udtryk²⁸.

I 1994 ved lov nr. 375 af 18. maj 1994, blev der gennemført en gennemgribende revision af momsloven. Formålet var at harmonisere 1978-momslovens struktur og terminologi med de bagvedliggende EU-regler, primært Rådets sjette direktiv 77/388/EØF (fremover 6. momsdirektiv).²⁹ Ændringen skal ses på grund af det indre markeds indtræden fra januar 1993. Formålet med det indre marked var (og er stadig) at skabe et europæisk hjemmemarked for de europæiske virksomheder uden indre grænser med fri bevægelighed for bl.a. tjenesteydelser.

Der er sket en del ændringer i momsloven siden 1994, herunder indførslen af omvendt betalingspligt for en lang række produkter, som kan udfordre fradragssiden. Dette vil dog ikke blive behandlet yderligere i opgaven.

Med virkning fra 1. januar 2007 blev 6. momsdirektiv afløst af Rådets direktiv 2006/112/EF, hvilket i de fleste sammenhæng betegnes for Momsdirektivet. Formålet med ændringen var at lave en

---

²⁶ Den juridiske vejledning 2016-1, afsnit D.A1.4

²⁷ Den juridiske vejledning 2016-1, afsnit D.A1.4

²⁸ Lars Loftager Jørgensen, Børge Aagaard Pedersen, Lars Rasmussen: *Momsloven med kommentarer og EU-henvisninger*, 5. udgave, 2007, Forlaget Thomsen, side 13 ff

²⁹ Den juridiske vejledning 2016-1, afsnit D.A1.5

mere overskuelig og sproglig sammenskrivning af 6. momsdirektivs bestemmelser med efterfølgende tilføjelser og ændringer, siden vedtagelsen i 1978.

Momsloven blev senest ændret i 2013 ved lovbekendtgørelse nr. 106 af 23. januar 2013, hvor alle ændringer fra 1994 og frem til 23. januar 2013 er indarbejdet i den nye momslov.

2.2 Momssystemets opbygning

Det følger af merværdiafgiftsprincippet, at der ved ethvert salg af varer og ydelser skal betales merværdiafgift/moms af omsætningen med tilhørende fradrag for købsmomsen jf. ML §37, stk 1 (MSD art. 168). Virksomheden skal alene betale moms af den værditilvæksten, der sker i virksomheden. Momssystemet bygger på det princip, at der på goder og ydelser til og med detailhandelsleddet skal anvendes en generel forbrugsafgift, der er proportional med godernes og ydelseernes pris, uanset antallet af tidligere transaktioner.³⁰ Fradragsmekanismen er i følge Momsdirektivet udformet således, at momsen ved en hver omsætning kun svares af merværdien og i sidste ende bæres af den endelige forbruger.³¹ Momssystemets opbygning kan illustreres ved nedenstående tabel:

Momsen antages at være	25%		Købsmoms	Salgsmoms	Momsbetaling
	Købspris ekskl. moms	Salgspris ekskl. moms			
Råvare producent	kr. -	kr. 100	kr. -	kr. 25	kr. 25
Færdigvare producent	kr. 100	kr. 200	kr. 25	kr. 50	kr. 25
Grossis	kr. 200	kr. 500	kr. 50	kr. 125	kr. 75
Butik/Detailhandler	kr. 500	kr. 900	kr. 125	kr. 225	kr. 100
Moms i alt til staten					kr. 225

Kilde: Egen tilvirkning

Af tabellen fremgår det klart, at der alene sker momsbetaling af værditilvæksten mellem virksomhedens købsmoms og salgsmoms, hvor denne moms indirekte opkræves hos forbrugerne i sidste omsætningsled/detailed. Det er altså virksomhederne, som opkræver momsen hos forbrugerne og indbetaler det til staten. Hensigten med momsen er rent fiskalt – har til formål skaffe penge til statskassen via beskatning af forbrug.

³⁰ C-475/03, Banca popolare, præmis 21

³¹ C-475/03, Banca popolare, præmis 22

2.3 Momsens neutralitet

Grundsætningen bag momssystemets indførelse er momsens neutralitet, hvilket også udtrykkeligt fremgår af forarbejderne til Momsdirektivet; *"For at sikre momsens neutralitet bør de satser, der anvendes af medlemsstaterne, som hovedregel give mulighed for fradrag af afgiften i det tidligere omsætningsled"*³². Fradragsretten er derfor en grundlæggende forudsætning for momsens neutralitet og momssystemets virke, samt bibeholdelse af momsen som en forbrugsbeskatning. Momssystemet medfører, at virksomheder ved ethvert salg af varer og ydelser skal betale moms af salgsprisen (omsætningen), og at virksomheden kan fratække den moms den har betalt i forbindelse med produktion/køb af varen (indkøb). Virksomheden betaler derfor kun moms af værditilvæksten.³³ Det vil sige, at momsen på ingen måde må påvirke forbrugernes valg, omsætningen eller samhandlen mellem medlemsstater. Momsen er neutral, når der betales samme moms uanset hvor mange handelsled en vare passerer. Momsen er neutral, når den ikke medfører nogen tendens til at vælge visse varer eller ydelser frem for andre.

Dog er momsen alligevel ikke så neutral, som den ellers fremstår at være. Der sondres mellem konsumptionsneutralitet – momsens neutralitet set med forbrugernes briller – og konkurrenceneutralitet – momsens neutralitet set gennem afgiftssubjekternes synsvinkel.³⁴ For momssystemets vedkommende er en fuldstændig neutralitet et teoretisk ideal, men ikke en mulighed. Systemet indebærer begrænsninger i bl.a. momsfradragsretten for nogle af virksomhedens/holdingselskabets omkostninger, der ellers er afholdt som led i dennes økonomiske virksomhed, men bliver kategoriseret som tilhørende "virksomhedens uvedkommende formål".³⁵ De differentierede momssatser, som findes i de forskellige medlemsstater, og momssystemets indskrænkende anvendelsesområde anses for at udgøre de to

---

³² Rdir 2006/112 Momsdirektivet, betragtning 30

³³ Søren Engers Pedersen og Merete Andersen: *Moms 3 – Momspligtig værdi*, side 11

³⁴ Henrik Stensgaard; *"Fradragsret for merværdiafgift"*, 1. udgave/1. oplag, 2004, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, side 50 ff

³⁵ Randi Christiansen, Ernst & Young: *Fradragsrettens placering i merværdiafgiftssystemet*, ART.MP2015005

vigtigste årsager til neutralitetsbrud.³⁶ Et godt eksempel på brud på konsumptions – som konkurrenceneutraliteten er den dansk-tyske grænsehandel, hvor de danske forbrugere med fordele kan handle med lave tyske satser. Et andet godt eksempel er danskernes handel på internet – eksempelvis køb af bøger i UK – hvor momssatsen på bøger er 0%.

Indskrænkningen i anvendelsesområdet sker i kredsen af subjekter, der er omfattet af momssystemet, hvorfor en ikke-omfattede subjekt ikke skal kræve moms af en given transaktion, som den omfattede subjekt ellers er forpligtet til kræve. For at påvise brud på neutraliteten, kan dette bedst illustreres med et par eksempler. 1) Når en ikke-afgiftspligtig personer sælger noget til en anden ikke-afgiftspligtige person, bliver sælgerens fortjeneste/merværdi ikke belastet med moms. Begge parter nyder godt af det, hvorfor køberen ikke belastes af moms, samt at sælgeren har en konkurrencemæssig fordel i forhold til en afgiftspligtig person, der ellers er forpligtet til at belaste samme transaktion for moms. 2) Såfremt salget sker til en afgiftspligtig person, da har den ikke-afgiftspligtige sælger en ulempe. Ulempen skal ses i forbindelse med, at den ikke-afgiftspligtig persons fortjeneste/merværdi ikke kan undgå momsbelastning, hvorfor den afgiftpligtig person vil indregne belastningen i sin samlede købspris. Det samme vil den ikke-afgiftspligtig person gøre – altså at indregne momsbelastningen i prissætningen – fordi en ikke-afgiftspligtig person ikke har mulighed for at opnår fradrag for momsbelastningen, som denne har afholdt i forbindelse med gennemførte leverancer. Det resulterer i, at momsen indgår som et skjult element i prisen, som overvæltet på den afgiftspligtig person, der ikke vil kunne opnå momsfradrag. Den afgiftspligtig person kan så vælge, at selv bære momsbelastningen eller overvælte den på senere omsætningsled.³⁷ Begge muligheder er brud på neutraliteten.

---

³⁶ Henrik Stensgaard; ”*Fradragsret for merværdiafgift*”, 1. udgave/1. oplag, 2004, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, side 51

³⁷ Henrik Stensgaard; ”*Fradragsret for merværdiafgift*”, 1. udgave/1. oplag, 2004, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, side 53ff

2.3 Direktivernes gennemførelsesmetode

Direktivets tilsigtede mål er bindende for de enkelte medlemsstater, hvorfor form og midler for gennemførelsen er overladt til de nationale myndigheder³⁸. I praksis betyder det, at det enkelte medlemsstat selv vælger den mest hensigtsmæssige metode til gennemførelsen af direktiver i den nationale lovgivning. Medlemsstaterne kan frit vælge mellem henvisningsmetoden eller omskrivningsmetode, hvor sidst nævnte er anvendt til gennemførelsen af momsdirektivet i Danmark. Omskrivningsmetoden indebærer, at der sker sproglig og strukturel tilpasning af direktivet til national lovgivning,³⁹ hvorfor det med metoden følger en risiko for at direktivets bestemmelser i den nationale lovgivning kan blive misfortolket eller ikke korrekt gennemført. Og som udgangspunkt er det de nationale bestemmelser, som er baseret på direktiver, der kan håndhæves i forhold til borgerne. Det skal her bemærkes, at den danske momslov afviger fra EU-retlige udgangspunkter – sprogligt såvel som strukturelt.⁴⁰ I sådanne tilfælde, kan borgerne i enhver medlemsstat som udgangspunkt påberåbe sig EU-bestemmelser for nationale domstole.

DEL 3: Moms og holdingselskabers aktiviteter

Hverken Momsdirektivet eller momsloven indeholder en definition af, hvad et holdingselskab er for en størrelse i momsmæssig forstand. EU-domstolen har gennem længere periode – i mere end 25 år – forsøgt, at definere holdingselskabs begrebet.⁴¹ Den første afgørelse var Polysar Investment Netherlands fra 1991, hvor EU-domstolen skulle definere og tage stilling til holdingselskabets omfang af momssystemets anvendelsesområde. Det fremgår af EU-praksis, at et holdingselskab kan i visse tilfælde være omfattet af momssystemets anvendelsesområde og i

---

³⁸ Jf. art. 288 TEUF

³⁹ Lars Loftager Jørgensen, Børge Aagaard Pedersen, Lars Rasmussen: *Momsloven med kommentarer og EU-henvisninger*, 5. udgave, 2007, side 28

⁴⁰ Henrik Stensgaard; ”*Fradragsret for merværdiafgift*”, 1. udgave/1. oplag, 2004, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, side 28

⁴¹ Jf. C-60/90 Polysar Investment Netherland, som den første afgørelse fra EU-domstolen på området. Men også en række andre domme på området, herunder bl.a. C-333/91 Sofitam, C-142/99 Flondienne og Beginvest og C-16/00 Cibo participations SA.

andre tilfælde ikke, alt afhængig af aktiviteten i selskabet. Det er altså aktiviteten i selskabet som er afgørende for, hvorvidt et holdingselskab er omfattet af merværdiafgiftens anvendelsesområde. Retten til momsfradrag tilfalder aktiviteter omfattet af merværdiafgiftens anvendelsesområde. I følge SKAT er et holdingselskab defineret som et juridisk enhed, "som ikke selv producerer varer eller ydelser, men hvis opgave det er at eje aktier eller anparter i et eller flere andre selskaber"⁴². Det er også SKATs opfattelse, at et holdingselskabs momsfradrag af afholdte omkostninger afhænger af, hvilke transaktioner omkostninger relaterer sig til.⁴³ Den manglende definition må anskues at ses på baggrund af, at det ikke er betegnelsen som et holdingselskab, der er afgørende for momsfradragsretten for afholdte omkostninger, såvel som for merværdiafgiftens anvendelsesområde, men afhænger af andre faktorer og betingelser.

I første omgang er det relevant at undersøge, hvem og hvilke transaktioner overhovedet er omfattet af merværdiafgiftens anvendelse område, for dernæst at undersøge momsfradragsretten.

3.1 Afgiftspligtige transaktioner

Da moms er en afgift, som hviler på den enkelte transaktion, er det derfor nødvendigt at definere de relevante transaktioner, som skal tages hensyn til ved en evt. momsregning. Det fremgår af Momssystemdirektivets art. 2, at merværdiafgift pålægges:

"Levering af goder og tjenesteydelser, som mod vederlag foretages i indlandet af en afgiftspligtig person, der handler i denne egenskab"

Bestemmelsen er implementeret i Momslovens § 4 stk. 1. pkt. 1., som har følgende ordlyd:

"Der betales afgift af varer og ydelser, der leveres mod vederlag her i landet"

Det skal bemærkes, at den dansk implementeret bestemmelse i momsloven ikke er fuldstændig efter momsdirektivet, hvorfor direktivet anvender betegnelse "gode", mens momsloven benytter sig af betegnelsen "vare". Sprogligt afviger momsloven fra direktivet. Det kan således udledes af ovennævnte bestemmelserne, at 4 grundlæggende betingelser skal være opfyldt, før en

---

⁴² Jf. Fradrag for moms i holdingselskaber 2011-03-23, EVEJL2011222-1.1

⁴³ Jf. fradrag for moms i holdingselskaber 2011-03-23

transaktioner kan anses for levering i momslovens forstand: Transaktionen gennemføres af en afgiftspligtig person, der optræder i denne egenskab

1. Transaktionen gennemføres af en afgiftspligtig person, der optræder i denne egenskab
2. Transaktionen sker mod vederlag
3. Transaktionen indebærer en levering af varer eller ydelser
4. Transaktionen foretages i indlandet.

Såfremt en transaktion opfylder disse 4 betingelser, har den karakter af en afgiftspligtig transaktion omfattet af merværdiafgiftens område. Hermed ikke sagt, at transaktionen er momspligtig, da den godt kan være omfattet af lovfæstede moms fritagelser i momsloven. Momslovens § 4, stk., 1 er en generel bestemmelse, som skal anvendes i sammenhæng med lovens øvrige bestemmelser, hvorfor denne ikke kan anvendes som selvstændig hjemmel til momsopkrævning. Den første ud af de fire betingelser er subjektiv, hvorfor der både stilles krav om, at den der leverer varen eller ydelsen skal kunne anses som et subjekt omfattet af merværdiafgiftens anvendelsesområde, samt handle i denne egenskab. Betingelsen om levering mod vederlag er af objektiv karakter, hvor kravet er rettet mod selve leverancens karakter.⁴⁴

Betingelserne om levering mod vederlag foretaget af en person, som er afgiftspligtig, er de helt centrale kriterier for at være omfattet af merværdiafgiftens anvendelsesområde. Disse centrale begreber vil blive behandlet i de næste afsnit, med fokus på holdingselskabers momsfradragsretlige placering.

3.2 Levering mod vederlag

For at en transaktion kan være omfattet af merværdiafgiftens anvendelsesområde, er dette bl.a. betinget af, at der foreligger et vederlag for leverancen. EU-domstolens afgørelse i sag C-89/81, Hong Kong Trade, er yderst illustrativt på området. Hong Kong Trade var en organisation, som blev oprettet i Hongkong i 1966, for at fremme samhandelen med Hongkong og andre lande. I 1972 åbnede organisationen kontor i Amsterdam, med formålet om, at udveksle oplysninger, samt orientering om mulighederne for handel mellem erhvervsdrivende i Hongkong og erhvervsdrivende

---

⁴⁴ Henrik Stensgaard; ”Fradragsret for merværdiafgift”, 1. udgave/1. oplag, 2004, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, side 104

i Europa. Hong Kong Trade Amsterdam leverede disse ydelser gratis. Som de eneste indtægter fik virksomheden et fast bidrag fra regeringen i Hongkong, samt et provenu fra en afgift på 0,5% af værdien af importerede varer til Hongkong og eksporterede varer fra Hongkong.

EU-domstolen skulle i sagen tage stilling til, hvorvidt én person, der udelukkende gennemfører gratis tjenesteydelse for erhversdrivende, var omfattet af merværdiafgiftens anvendelsesområde. EU-domstolen bemærkede, at spørgsmålet skal besvares på baggrund af merværdiafgiftssystemets opbygning. Merværdiafgiftssystemet anvendes til og med detailhandesleddet, hvorfor afgiften ikke længere kan fradrages, når omsætningskæden er afsluttet.⁴⁵ Det er den endelige forbruger, som bærer afgiften, hvorfor denne ikke kan overvæltes sit beløb, da der ikke findes en senere omsætning. En virksomhed, der udelukkende udfører gratis ydelser kan sidestilles med den endelige forbruger, hvorfor dennes transaktioner adskiller sig fra afgiftspligtige transaktioner.⁴⁶ Sag C-60/90, Polysar Investment, er blot endnu en afgørelse, hvor EU-domstolen stiller krav om levering mod vederlag. Sagen omhandlede et holdingselskab, der som eneste aktivitet ejede aktier i datterselskaber. Tvisten gik ud på, hvorvidt en sådan virksomhed kunne anses for at være en afgiftspligtig person. EU-domstolen fastslog, at selskabets aktivitet ikke havde karakter af en afgiftspligtig transaktion omfattet af merværdiafgiftens anvendelsesområde, hvorfor det ej heller kunne være en afgiftspligtig person i merværdiafgiftens forstand.⁴⁷

Dommene illustrerer meget godt den nære sammenhæng mellem begreberne afgiftspligtig person og afgiftspligtig transaktion. Et subjekt, der ikke gennemfører ikke afgiftspligtige transaktioner, kan ganske enkelt ej heller være en afgiftspligtig person.

3.3 Afgiftspligtig person

Som fremhævet i forrige afsnit, er en af de væsentligste betingelser for at være omfattet af merværdiafgiftsområdet, at en given transaktion gennemføres af en afgiftspligtig person. Det er

---

⁴⁵ C-89/81, Hong Kong Trade, præmis 8 og 9

⁴⁶ C-89/81, Hong Kong Trade, præmis 10

⁴⁷ C-60/90, Polysar Investment, præmis 13

således alene afgiftspligtige personer, der berøres af merværdiafgiftssystemet. Transaktioner gennemført af ikke-afgiftspligtige personer falder uden for merværdiafgiftssystemets anvendelsesområde, hvorfor disse personer ikke opfylder momsordføringsdirektivets subjektive betingelse jf. direktivets art. 2. Begrebet afgiftspligtige personer er afgrænset i momsordføringsdirektivets art. 9, stk. 1, med følgende ordlyd:

*”Ved »afgiftspligtig person« forstås enhver, der selvstændigt og uanset stedet **udøver økonomisk virksomhed** uanset formålet med eller resultatet af den pågældende virksomhed”*

Bestemmelsen er implementeret i momslovens § 3, stk. 1., som har følgende ordlyd:

”Afgiftspligtige personer er juridiske eller fysiske personer, der driver selvstændig økonomisk virksomhed.”

Det skal bemærkes, at bestemmelsen i momsloven er væsentlig kortere i forhold til momsordføringsdirektivets bestemmelse, samt at den i høj grad afviger sprogligt fra direktivet. Dog fremgår det meste af det udeladte i lovbemærkningerne. Momsloven fastslår, at afgiftspligtige personer er juridiske såvel som fysiske personer, blot der drives selvstændig økonomisk virksomhed. Af bestemmelsen kan udledes, at afgørende for at være omfattet af begrebet afgiftspligtige personer, er ikke den juridiske struktur, men at udgangspunktet skal tages i indholdet af aktiviteterne. Efter direktivets bestemmelse, er enhver person, som driver økonomisk virksomhed, omfattet af begrebet afgiftspligtige personer. I forhold til den danske bestemmelse, har direktivets bestemmelse, efter ordlyden, en meget bredere anvendelsesområde. Begrebet afgiftspligtige personer omfatter enhver person, samt alle former for aktiviteter – uanset formål og resultat.

Eftersom alle former for aktiviteter er omfattet af begrebet, skulle det umiddelbart ikke være noget problem, at anse et holdingskabs aktivitet for være omfattet af begrebet. Dette er dog langt fra tilfældet, hvorfor EU-domstolen gennem mange år har måtte tage stilling til, hvorvidt en given virksomhed udøver økonomisk virksomhed i momsmæssig forstand. Begrebet økonomisk virksomhed må undersøges nærmere, med fokus på betydningen i forhold til holdingselskaber.

3.4 Økonomisk virksomhed

Den væsentligste betingelse for at være omfattet af begrebet afgiftspligtige personer, er, at en given personer driver økonomisk virksomhed. Afgiftspligtige personer hænger derfor nøje sammen med begrebet økonomisk virksomhed. Hvad det er der skal forstås ved begrebet, er dette nærmere defineret i momsdirektivets art. 9, stk. 1:

*”Ved »økonomisk virksomhed« forstås **alle former for virksomhed** som producent, handlende eller tjenesteyder, herunder minedrift og landbrug, samt virksomhed inden for liberale og dermed sidestillede erhverv. Ved økonomisk virksomhed forstås navnlig udnyttelse af materielle eller immaterielle goder med henblik på opnåelse af indtægter af en vis varig karakter”.*

Det må formodes, at bestemmelsen fastslår, at alle former for virksomhed er omfattet af begrebet økonomisk virksomhed, hvorfor det umiddelbart synes vanskeligt at nævne en virksomhed, som ikke skulle være omfattet. Det fremgår også af EU-domstolens bemærkning til bestemmelsen, at denne giver momsens et meget vidt anvendelsesområde, som omfatter alle former for økonomisk virksomhed.⁴⁸ Dog er det langt fra alle former for virksomhed, som er omfattet af begrebet økonomisk virksomhed jf. sag 89/81, Hong Kong Trade, hvor EU-domstolen fastslog, at en tjenesteydende virksomhed, der udelukkende leverer gratis tjenesteydelser, ikke kan anses for at udøve økonomisk virksomhed jf. dommens præmis 12. Såfremt en ydelse udføres uden direkte modydelse, er der intet beskatningsgrundlag, hvorfor denne ej heller er pålagt moms. Omsætningskæden anses for afsluttet hos det tjenesteydende virksomhed, der leverer gratis ydelser, hvor denne sidestilles med den endelige forbruger.⁴⁹ Dommen afgrænser begrebet økonomisk virksomhed til ikke omfatte virksomheder, hvor disse ikke modtager en direkte modydelse for deres leverancer. For at være omfattet af begrebet, skal en virksomhed udføre transaktioner mod vederlag. Af dommen må udledes, at begrebet økonomisk virksomhed indebærer, at en virksomhed skal udøves med formålet om at opnå en økonomisk modværdi.

Endvidere frem går det af art. 9, stk. 1, at økonomisk virksomheder omfatter udnyttelse af materielle eller immaterielle goder med henblik på opnåelse af indtægt af en vis varig

---

⁴⁸ Jf. C-186/89, Van Tiem, præmis 17, samt C-62/12 Galin Kostov, præmis 27

⁴⁹ Jf. sag C-89/81, Hong Kong Trade, præmis 10

karakter. Hvorvidt der foreligger økonomisk virksomhed, fremgår det af EU-domstolens tolkning, at det indkøbte godets art, må anses for de væsentligste faktorer ved vurderingen herom.⁵⁰ Såfremt det indkøbte gode er egnet til en udelukkende økonomisk udnyttelse, er det tilstrækkeligt til, at anse ejeren af godet for at udnytte det til brug for økonomisk virksomhed med henblik på at tilvejebringe indtægter af en vis varig karakter.⁵¹

Det kan hermed konkluderes, at i følge momsdirektivets definition af begrebet økonomisk virksomhed, har begrebet en meget vidt anvendelsesområde – uden en udtømmende præcisering af – hvad begrebet egentlig omfatter. Det er derfor ikke helt overraskende, at EU-domstolen i en lang række af sager måtte vurdere og tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt en given aktivitet opfylder betingelserne for økonomisk virksomhed. Gennem tiden har EU-domstolen – med alle de præjudicielle afgørelser på området – haft en afgørende rolle i afgrænsningen af begrebet økonomisk virksomhed.

Hvornår der er tale om økonomisk virksomhed i relation til holdingselskabers aktiviteter, har det været et omdiskuteret emne i mere end 25 år. Den første afgørelse fra EU-domstolen, på området af holdingselskaber, var i sag C-60/90, Polysar Investments, hvor EU-domstolen tog stilling til holdingselskabets aktiviteten i momsmæssig forstand. Det har siden været et hav af præjudicielle afgørelser indgivet af forskellige medlemsstater.⁵² Med afgørelsen i Polysar Investments har EU-domstolen gjort retstilling for rene holdingselskaber i relation til momsfradragsretten helt klar⁵³. I sagen fastslog EU-domstolen, at et holdingselskab, der alene har til formål at besidde kapitalinteresser i andre virksomheder, er ikke omfattet af begrebet ”afgiftspligtig person”.⁵⁴ Besiddelse af kapitalinteresse kan ikke anses for udnyttelse af et gode med henblik på opnåelse af varige indtægt, jf. MSD art. 9, stk. 1. Uklarheden synes at ligge hos kommercielle holdingselskaber,

---

⁵⁰ Jf. sag C-230/94, Renate Enkler, præmis 26

⁵¹ Jf. sag C-230/94, Renate Enkler, præmis 27

⁵² Jf. sagerne C-333/91, Sofitam, C-142/99, Flondienne og Beginvest, C-16/00, Cibo Participations SA, C-437/06, Securenta, C-496/11, Portugal Telecom og de forenede sager C-108/14 og C-109/14

⁵³ Med ”rene holdingselskaber” menes et holdingselskab, som udelukkende besidder kapitalandele i dets datterselskaber.

⁵⁴ Jf. sag C-60/90, Polysar Investments, præmis 13

hvor disse har omkostninger, der på den ene side kan anses for at relatere sig til momspligtig økonomisk virksomhed, men på den anden side kan disse også anses for at relatere sig til ikke økonomisk virksomhed.⁵⁵

3.5 Kommercielle holdingselskaber

Med sin afgørelse i Polysar Investments Netherlands har EU-domstolen fastslået, at holdingselskaber hvis eneste aktivitet består i at erhverve og besidder aktier i dets datterselskaber, ikke udøver økonomisk virksomhed i momsmæssig forstand⁵⁶. Siden Polysar-sagen har den momsfradragsmæssig retstilling for rene holdingselskaber været helt klar, hvorfor EU-domstolen stadig henviser til dommen⁵⁷. Som udgangspunkt er et holdingselskab ikke omfattet af merværdiafgiftens anvendelse område. Dette udgangspunkt gælder dog ikke, når et holdingselskab samtidig med erhvervelse og besiddelse af aktier i datterselskaber direkte eller indirekte griber ind i administrationen af de erhvervede selskaber.⁵⁸ Disse holdingselskab, der ud over besiddelsen af aktier har andet momspligtig aktivitet, kaldes kommercielle holdingselskaber.⁵⁹

EU-domstolens afgørelse i Poysar-sagen slår retstilling for rene holdingselskaber fast, men samtidig efterlader den en del uklarheder i relation til kommercielle holdingselskabers momsfradragsret. Det er EU-domstolens undtagen til udgangspunktet, som efterlader uklarhederne. I sagen udtalte EU-domstolen følgende:

”Dette gælder dog ikke, når holdingselskabet samtidigt med besiddelsen af kapitalinteresserne direkte eller indirekte griber ind i administrationen af de selskaber, hvori kapitalinteresserne

---

⁵⁵ Med ”kommercielle holdingselskaber” menes et holdingselskab, som udover sin besiddelse af kapitalandele i dets datterselskaber også udøver økonomisk virksomhed.

⁵⁶ Jf. C-60/90, Polysar Investment Netherlands, præmis 13

⁵⁷ Jf. De forenede sager C-108/14 og C-109/14, præmis 19

⁵⁸ Jf. C-60/90, Polysar Investment Netherlands, præmis 14

⁵⁹ Søren Engers Pedersen, Merete Andersen og Linda-Sophia Danielsen: *Moms 1 – Fradragsret*, 5. udgave/1. oplag, 2015, side 56

*besiddes, bortset fra, hvad der følger af de rettigheder, indehaveren af kapitalinteresserne har i sin egenskab af aktionær eller selskabsdeltager”.*⁶⁰ (Egen fremhævelse)

Af udtalelsen fremgår det, at såfremt et holdingselskab blot griber ind i administrationen af de erhvervede datterselskaber, da vil holdingselskabet modsætningsvis blive anset for at udøve økonomisk virksomhed. EU-domstolen uddyber ikke denne indgriben i administration datterselskaberne nærmere i sin afgørelse. Hvad denne indgriben indebærer har siden været et meget omdiskuteret emne. Udtalelsen er siden blevet anset for en potentiel misforståelse fra EU-domstolen.⁶¹

Først i sag C-142/99, Floridienne og Berginvest, fik EU-domstolen muligheden for at uddybe sin udtalelse, som denne havde efterladt i Polysar-sagen. I sag C-142/99 udtalte EU-domstolen følgende:

*”Det følger heraf, at en sådan indgriben i administrationen af datterselskaberne skal anses for en økonomisk virksomhed i sjette direktivs art. 4, stk. 2's forstand⁶², i **det omfang denne indgriben indebærer iværksættelse af transaktioner, der er pålagt moms i henhold til dette direktivs art. 2⁶³**, så som Floridienne's og Berginvest's levering af tjenesteydelser med hensyn til administration, regnskaber og edb til deres datterselskaber.”*⁶⁴ (Egen fremhævelse)

Med udtalelsen slår EU-domstolen fast, hvad en sådan indgriben i datterselskaber indebærer. Af udtalelsen kan tolkes, at et holdingselskabs blotte indgriben i administrationen af dets datterselskaber ikke er afgørende for, om holdingselskabets kan blive anset for at udøve økonomisk virksomhed i momsmæssig forstand. Denne indgriben skal resultere i afgiftspligtige leverancer eller have til formål, at holdingselskabet på sigt vil gemmeføre afgiftspligtige

---

⁶⁰ Jf. C-60/90, Polysar Investment Netherlands, præmis 14

⁶¹ jf. artikel fra Dennis Ramsdahl og Henrik Stensgaard: *Momsfradragsret i forbindelse med erhvervelse, besiddelse og salg af aktier – nærmer føljetonen sig sin afslutning?* ART20160001-SU

⁶² Nuværende MSD art. 9, stk. 1, 2. og 3. pkt

⁶³ Nuværende MSD art. 2, stk. 1, litra a) og c)

⁶⁴ Jf. sag C-142/99, Floridienne og Berginvest, præmis 19

transaktioner – levering mod vederlag – til dets datterselskaber. Holdingselskabets afgiftspligtige retsstilling afhænger således af de leverede transaktioner til dets datterselskaber. Levering af ydelser til datterselskaber, benævnes af EU-domstolen som indgriben.

Med sin afgørelse i sagen C-142/99, Florridienne og Berginvest, har EU-domstolen taget stilling til de uklarede spørgsmål, som denne efterlod i Polysar-sagen, samt konkretiseret, hvad indgriben i datterselskaberne indebærer.

Holdingselskaber vil som udgangspunkt ikke have ret til momsfradrag jf. Polysar-sagen. Dette udgangspunkt gælder ikke kommercielle holdingselskaber, hvorfor disse udover den almindelig holdingaktivitet – erhvervelse af og besiddelse af aktier i datterselskaber – har også andet momspligtig aktivitet – levering af momspligtige ydelser til datterselskaber – som i sig selv udgør økonomisk aktivitet.⁶⁵ Disse holdingselskaber vil have ret til momsfradrag enten helt eller delvist.

Indtil den danske praksis ændring i 1999 jf. Tfs 1999.908, fik kommercielle holdingselskaber indrømmet fuld momsfradragret for alle dets afholdte udgifter.⁶⁶ For at skabe overblik over, hvornår og i hvilken grad kommercielle holdingselskaber kan opnå af momsfradragsret, er det i første omgang nødvendigt at kaste blikket på retsreglerne på området og analysere disse. Dernæst analysere og fortolke deres anvendelse i praksis.

DEL 4: Momsfradragsretten

I forrige afsnit er afhandlingen kommet fremt til, at kommercielle holdingselskaber – modsat rene holdingselskaber – har ret til momsfradrag enten helt eller delvist. Med udgangspunkt i momsloven (ML) og momssystemdirektivet (MSD) vil dette afsnit uddybe disse selskabers momsfradragsret.

Fradragsretten spiller en afgørende rolle i relation til momsens neutralitet. Denne har til formål, at sikre momsens neutralitet for afgiftspligtige personer, som udøver afgiftspligtige økonomisk

---

⁶⁵ Søren Engers Pedersen, Merete Andersen og Linda-Sophia Danielsen: *Moms 1 – Fradragsret*, 5. udgave/1. oplag, 2015, s. 56

⁶⁶ Søren Engers Pedersen, Merete Andersen og Linda-Sophia Danielsen: *Moms 1 – Fradragsret*, 5. udgave/1. oplag, 2015, side 57

virksomhed i EU ved at give fradrag for afholdte momsudgifter. Momsfradragsretten udgør derfor en integreret del af momssystemet, hvorfor den som udgangspunkt ikke kan begrænses.

I første omgang vil virksomheders fulde momsfradragsret blive behandlet, dernæst reglerne om opgørelsen af delvis momsfradragsret. Hvad angår virksomhedernes ret til delvis momsfradrag, indeholder momsloven tre former for delvis fradragsret.⁶⁷ Dog er kun to af disse former – især ML § 38, stk. 2 – relevant i forhold til afhandlingens problemfelt, hvorfor alene disse vil blive behandlet.

4.1 Fuld fradragsret

MSD art. 168 angiver, hvorvidt og i hvilken grad selskaber kan fradrage den moms, som selskabet har afholdt i forbindelse med det momspligtige aktiviteter. Artiklen har følgende ordlyd:

*”I det omfang varer og ydelser **anvendes i forbindelse med hans afgiftspligtige transaktioner, hvoraf der er betalt moms, har den afgiftspligtige person i den medlemsstat, hvor han foretager transaktionerne ret til i den afgift, der påhviler ham, at fradrage følgende beløb...**”* (Egen fremhævelse)

Bestemmelsen er implementeret i ML § 37, stk. 1, med følgende ordlyd:

*”Virksomheder registreret efter §§ 47, 49, 51 eller 51 a **kan ved opgørelsen af afgiftstilsvaret som indgående afgift, jf. § 56, stk. 3 fradrage afgiften efter denne lov for virksomhedens indkøb af varer og ydelser, der udelukkende anvendes til brug for virksomhedens leverancer...**”* (Egen fremhævelse)

Der er ingen tvivl om, at den danske bestemmelse afviger fra MSDs sproglig formulering. Umiddelbart synes det, at den danske bestemmelse virker mere begrænsende i forhold til MSD. I følge MSD har et selskab fuld momsfradragsret, såfremt de erhvervede ydelser anvendes i forbindelse med dets afgiftspligtige transaktioner. I følge ML kan selskabet fradrag den moms, der udelukkende anvendes til selskabets leverancer. Det er bl.a. ML's anvendelse af begrebet ”udelukkende”, som virker begrænsende. Endvidere er den danske bestemmelse formuleret som

---

⁶⁷ Søren Engers Pedersen, Merete Andersen og Linda-Sophia Danielsen: *Moms 1 – Fradragsret*, 5. udgave/1. oplag, 2015, s. 41

en "kan" bestemmelse, hvorimod bestemmelsen i MSD er udformet som en klar "ret" bestemmelse. Den danske "kan" bestemmelses formulering kunne tyde på, at den vil tillade en evt. begrænsning i virksomhedernes ret til momsfradrag.

Dog kan det af begge bestemmelser tolkes, at de stiller en klar tilknytning til de indkøbte ydelsers erhvervelse og anvendelse. Virksomhedens afholdte momsbelagte udgifter skal altså kunne henføres direkte til virksomhedens momspligtige aktiviteter. Hvis en virksomhedens afholdte udgift vedrører 100% virksomhedens momspligtige omsætning, da har virksomheden – alt andet lige – også ret til at fratække momsens med 100%. Det formodes, at det kan volde problemer, såfremt de indkøbte ydelser vedrører dels virksomhedens momspligtige omsætning og dels virksomhedens ikke-momspligtige omsætning eller formål, der ikke er omfattet af merværdiafgiftens anvendelsesområde.

ML § 37. stk. 1 omfatter virksomhedernes fulde momsfradragsret for indkøbt moms, såfremt det udelukkende anvendes til virksomhedens momspligtige omsætning. Modsætningvis er der ikke fradragsret for virksomhedens afholdte udgifter, der udelukkende anvendes til ikke-momspligtig omsætning. Den fulde fradragsret er derfor betinget af, at de indkøbte ydelser anvendes 100% til brug for virksomhedens momspligtige transaktioner. I relation til holdingselskaber opstår problemet i forbindelse med disse selskabers afholdte udgifter som led i erhvervelse af datterselskaber. Det skyldes, at rene holdingselskaber ikke bliver anset for afgiftspligtige personer, hvorimod det er tilfældet for kommercielle holdingselskaber. Hvorvidt disse selskaber kan opnå momsfradrag efter ML § 37, stk. 1, for afholdte udgifter, har været et omdiskuteret emne. Såfremt der ikke eksisterer en direkte forbindelse mellem virksomhedens købs- og salgsmoms transaktioner, skal det vurderes, om købsmomsen har direkte forbindelse til virksomhedens samlede økonomisk eller en bestemt dele heraf.⁶⁸ I så fald vil der være tale om generalomkostninger, som er momsfradragsbegrænset efter ML § 38, stk. 1.

---

⁶⁸ Dennis Ramsdahl Jensen og Henrik Steensgaard, Juridisk Institut, Aarhus universitet: *Sondringen mellem direkte omkostninger og generalomkostninger i momsretten*, RR.2014.03.0079

4.2 Delvis fradragsret – pro rata fradrag

Virksomheder der har omsætning dels fra momspligtige leverancer og dels fra leverancer, der er momsritaget efter ML § 13, skal opgøre deres momsfradrag efter ML § 38, stk. 1. Af bestemmelsen fremgår det at:

”For varer og ydelser, som en virksomhed registreret efter §§ 47, 49, 51 eller 51 a anvender både til fradragsberettigede formål efter § 37 og til andre formål i virksomheden, kan der foretages fradrag for den del af afgiften, der forholdsmæssigt svarer til omsætningen i den registreringspligtige del af virksomheden...” (Egen fremhævelse)

Såfremt en virksomheds afholdte udgifter ikke direkte kan henføres til virksomhedens momspligtige eller momsfrie transaktioner, har virksomheden alene ret til momsfradrag for den del af udgiften, der svarer til virksomhedens momspligtige del af omsætning.⁶⁹ Bestemmelsen fastsætter virksomheders momsfradragsret for generalomkostninger.⁷⁰

En generalomkostning er en omkostning, der ikke har en direkte forbindelse til virksomhedens momspligtige omsætning, men som indirekte indgår i prifsættelsen af virksomhedens produkter. Generalomkostninger har derfor direkte forbindelse til virksomhedens samlede momspligtige aktiviteter.⁷¹

Fradragsprocenten beregnes ud fra en omsætningsfordeling af virksomhedens momspligtige omsætnings andel af den samlede omsætning efter følgende formel:

Momspligtig omsætning x 100 = fradrags%

Samlet omsætning

---

⁶⁹ Søren Engers Pedersen, Merete Andersen og Linda-Sophia Danielsen: *Moms I – Fradragsret*, 5. udgave/1. oplag, 2015, s. 47

⁷⁰ Lars Loftager Jørgensen, Børge Aagaard Pedersen, Lars Rasmussen: *Momsloven med kommentarer og EU-henvisninger*, 5. udgave, 2007, s. 963

⁷¹ Lotte Marianne Blumensaadt og Randi Christiansen, Ernst & Young: *Momsfradrag i holdingselskaber*, RR.2016.02.0020 (side 2 ff)

Tælleren skal indeholde den samlede momspligtige omsætning, som virksomheden har fuld fradragsret for, jf. ML § 37. Nævneren skal indeholde alt det der indgår i tælleren + den momsfrigitagne omsætning, jf. ML § 38, stk.1. Hensigten med pro rata fradrag er, at afspejle aktiviteterernes ressourcetræk⁷². ML § 38, stk. 1 gælder for virksomheder, der gennemfører transaktioner omfattet af momsloven, men at en del af virksomhedens transaktioner er fritaget for moms efter ML § 13, hvor udgifterne ikke direkte kan henføres til virksomhedens momspligtige eller momsfrie aktiviteter. Det er altså stadig transaktioner omfattet af momsloven, hvorfor transaktioner, der falder uden for momslovens anvendelsesområde, ikke er momsfradragsbegrænset efter ML § 38, stk. 1. Disse transaktioner er begrænset efter ML § 38, stk. 2, som vil blive gennemgået straks i næste afsnit.

4.3 Skønsmæssigt momsfradrag

Såfremt en virksomhed har afholdte udgifter, der ikke har en direkte forbindelse til dens momspligtige omsætning og ej heller kan karakteriseres som generalomkostninger, men anvendes til privat brug samt til virksomhedens uvedkommende formål, skal den opgøre momsfradragsretten efter et skøn jf. ML § 38, stk. 2.⁷³ Den danske momsfradragsbegrænsning i ML § 38, stk. 2, handler om momsfradragsretten i holdingselskaber. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

*”For varer og ydelser, som af en virksomhed.... benyttes både til fradragsberettigede formål efter § 37 og til **virksomheden uvedkommende formål**, kan der udelukkende foretages fradrag for den del af afgiften, der skønsmæssigt svarer til de pågældende varers og ydelsers fradragsberettigede brug i den registreringspligtige virksomhed.”* (Egen fremhævelse)

Der findes ikke en tilsvarende bestemmelse i MSD.⁷⁴ SKAT indrømmer at der ikke findes en tilsvarende bestemmelse i MSD, men mener dog, med henvisning til sag C-473/06, *Securenta*, og

---

⁷² Henrik Stensgaard; ”*Fradragsret for merværdiafgift*”, 1. udgave/1. oplag, 2004, s. 378

⁷³ Lars Loftager Jørgensen, Børge Aagaard Pedersen, Lars Rasmussen: *Momsloven med kommentarer og EU-henvisninger*, 5. udgave, 2007, s. 967

⁷⁴ Lotte Marianne Blumensaadt og Randi Christiansen, Ernst & Young: *Momsfradrag i holdingselskaber*, RR.2016.02.0020

sag C-496/11 Portugal Telecom, at bestemmelsen alligevel er i overensstemmelse med MSDs bestemmelser om fradragsret.⁷⁵ Hvad der nærmere skal forstås ved "virksomhedens uvedkommende formål", fremgår det af SKATs opfattelse, at dette omfatter virksomhedens aktiviteter, der kan betegnes som ikke-økonomisk virksomhed, som eksempelvis holdingselskabers aktivitet i at eje kapitalandele i dets datterselsaber.⁷⁶ SKAT indfortolker den ikke-registreringspligtige del af virksomheden under "virksomhedens uvedkommende formål", hvilket umiddelbart ikke synes, at have direkte hjemmel i hverken momsloven, lovbemærkningerne eller MSD⁷⁷. MSD omtaler udgifter, der anvendes til momsfradragsberettiget transaktioner og til transaktioner, der ikke er momsfradragsberettiget.

4.4 Sammenfatning

ML § 37, som er bygget på MSD art. 168 og art. 169, fastsætter reglerne for momsregistrerede virksomheders momsfradragsret for afholdte udgifter, der har en direkte forbindelse til virksomhedens momspligtige aktiviteter. Bestemmelsen stiller krav om en direkte forbindelse mellem den afholdte udgifts-transaktion og virksomhedens momspligtige aktiviteter. Den danske bestemmelse virker sprogligt mere begrænset i forhold til MSD. Det kan ikke afvises, formuleringen kan give anledning til fortolkningstvivel i praksis.⁷⁸ Virksomheder, med momspligtige og momsfritaget aktiviteter, er derimod omfattet af ML § 38, stk. 1. Det er transaktioner, der ikke direkte kan henføres til virksomhedens momspligtige aktiviteter, men har derimod en direkte forbindelse til hele den økonomisk virksomhed – altså også til den momsfritagne del af virksomheden. Fradragsretten for disse transaktioner skal opgøres efter en brøk, der også i MSD art. 173 benævnes som pro rate fradrag. Transaktioner med forbindelse til

---

⁷⁵ Jf. D.A.11.4.3, Den juridiske vejledning 2016-1 D.A Moms. Det fremgår også af Karnovs 224. kommentar til momsloven.

⁷⁶Jf. D.A.11.4.3.1, Den juridiske vejledning 2016-1 D.A Moms

⁷⁷ Lars Loftager Jørgensen, Børge Aagaard Pedersen, Lars Rasmussen: *Momsloven med kommentarer og EU-henvisninger*, 5. udgave, 2007, s. 967

⁷⁸ Lars Loftager Jørgensen, Børge Aagaard Pedersen, Lars Rasmussen: *Momsloven med kommentarer og EU-henvisninger*, 5. udgave, 2007, s. 869

den momspligtige- og momsfrie aktiviteter og aktiviteter uderfor momssystemets anvendelsesområde er fradragsbegrænset efter ML § 38, stk. 2. En sådan tilsvarende bestemmelse findes ikke MSD. Fradragsretten for sådanne udgifter opgøres efter et skøn.

Alle tre bestemmelser omhandler fradragsretten for fællesudgifter. Rækkefølgen af fradragsbegrænsningen er efter forfatterens opfattelse værd at bemærke. Såfremt en virksomheden ikke har fuld fradragsret for fællesudgifterne efter ML § 37, sker der i første omgang en udskillelse af den del af fællesudgifter, der kan henføres til virksomhedens ikke-økonomisk aktivitet, hvor fradragsretten skal opgøres efter et skøn, jf. ML § 38, stk.2. Herefter beregnes fradragsprocenten for de resterende omkostninger efter den omsætningsbaserede fradragsbrøk, jf. ML § 38, stk. 1.

Afsnittet har analyseret momsfradragsreglerne med et teoretisk udgangspunkt. De næste afsnit i afhandlingen vil analysere reglerens praktiske anvendelse, med fokus på holdingselskabers fradragsbegrænsning.

DEL 5: Analyse af momsfradragsretten i praksis– tilknytning til momspligtige leverancer

Hvad angår holdingselskabers momfradragsret, har praksis i Danmark siden 1999⁷⁹ været den, at kommercielle holdingselskabers afholdte udgifter i forbindelse med erhvervelse af kapitalandele i datterselskaber, var omfattet af momsfradragsbegrænsningen i ML § 38, stk. 2. I dansk praksis blev der før 1999 indrømmet fuld fradragsret for disse udgifter⁸⁰. Denne momsfradragsbegrænsning skyldes daværende Told- og Skattestyrelsens praksisskærpeelse, som ikke synes at have hjemmel.⁸¹ EU-domstolen har aldrig taget direkte stilling til den danske praksisskærpeelse, før i de forenede sager C-108/14, Larentia + Minerva og sag C-109/14, Marenave. Dog har de danske domstole i flere tilfælde taget direkte stillingen til skærpeelsen. Selvom EU-domstolen ikke har taget direkte stilling til den, så har den alligevel afsagt nogle relevante domme i forholdet til problemstillingen.

---

⁷⁹ Jf. Tfs 1999.908

⁸⁰ Søren Engers Pedersen, Merete Andersen og Linda-Sophia Danielsen: *Moms 1 – Fradragsret*, 5. udgave/1. oplag, 2015, s. 57

⁸¹ Lotte Marianne Blumensaadt og Randi Christiansen, Ernst & Young: *Momsfradrag i holdingselskaber*, RR.2016.02.0020 (side 2 ff)

5.1 Dansk praksis

Den danske praksisskærpeelse, jf. Tfs 1999.908, blev for første gang testet af Venstre Landsret i SKM.2005.474.VLR. Sagen omhandlede spørgsmålet om, hvorvidt et holdingselskab havde ret til fuldt momsfradrag for afholdte fællesomkostninger i henhold til ML § 37, stk. 1, eller om det kun havde ret til delvis fradrag efter ML § 38, stk. 2. Holdingselskabet aktiviteter bestod i levering af momspligtige varer og udlejningsydelser til dets datterselskaber, samt levering af ufakturerede management –og administrationsydelser.

Det var landskatterettens opfattelse, at holdingselskabets levering af administrative– og ledelsesmæssige aktiviteter til datterselskaberne, uden iværksættelse af momsbelagte transaktioner, måtte anses for aktiviteter uden for momslovens anvendelsesområde, og dermed ikke-økonomisk virksomhed. Landsskatteretten kom i deres kendelse frem til, at holdingselskabet var berettiget til et skønsmæssigt fradrag for moms af fællesudgifter med 25% efter ML § 38, stk. 2, fordi holdingselskabet var omfattet af praksisændring jf. Tfs.1999.908.

Holdingselskabet påstod blandt andet, at det var berettiget til fuldt fradrag efter ML § 37, stk 2, for moms af de afholdte fællesudgifter. Det var af den opfattelse, at ML § 38, stk. 2 ikke fandt anvendelse i de tilfælde, hvor et selskab havde indtægter dels fra momspligtige aktiviteter og dels fra passiv kapitalanbringelse. Indtægter fra passiv kapitalanbringelse udgjorde ikke væsentlig ressourcetræk i forhold til de øvrige aktiviteter, hvorfor selskabets aktiviteter i vidt omfang bestod af momspligtige transaktioner. Holdingselskabets udøvelse af aktiv ledelse i forhold til dets datterselskaber, måtte blive anset for direkte som indirekte indgriben i administrationen af datterselskaberne, og dermed for økonomisk virksomhed.

Vestre Landsret kom frem til, at de pågældende ydelser i det væsentligste måtte anses for at have været sædvenlig pleje af holdingselskabets ejerinteresse. Endvidere bemærkede den, at selskabets uopkrævede vederlag for dennes ledelsesmæssige leverancer ikke har en afgørende betydning for momsfradragets ret, hvorfor momsfradragets ret måtte anses for knyttet til ydelsernes karakter.

5.2 Sammenfatning og vurdering af dansk praksis

Efter forfatterens opfattelse, er det bemærkelsesværdigt at SKATs praksisskærpeelse, jf. Tfs 1999.908, hverken blev kritiseret af Landsskatteretten eller Vestre Landsret. Praksisskærpeelsen

blev godkendt og anvendt i dansk praksis. Efterfølgende var det fast praksis i Danmark, at kommercielle holdingselskaber skulle opgøre deres momsfradrag, efter ML § 38, stk. 2, efter et skøn. Blot få år efter blev denne praksis endnu en gang bekræftet af Vestre Landsret,⁸² som var fast national praksis helt frem EU-domstolens afgørelse i de forenede sager C-108/14 og C-109/14.⁸³

Med hensyn til EU-rettens forrang for national ret samt hensynet til afhandlingens anvendte metode, må fastlæggelsen af gældende ret tages med udgangspunkt i EU-praksis.

5.3 EU-domstolens praksis

Afgørelserne fra EU-domstolen, som vil blive behandlet i det følgende, omhandler vidt forskellige situationer på området af holdingselskabers momsfradragsret. De er dog alle med til at udviklere og fastlægge forskellige begreber, som en præcisering for gældende ret, med hensyn til holdingselskabers momsfradragsret for afholdte udgifter i forbindelse med erhvervelse af datterselskaber.

5.3.1 Sag C-60/90 Polyser Investment Netherlands – rene holdingselskaber

Den første afgørelse på området af holdingselskaber var sag C-60/90 Polysar Investment Netherlands. I denne første præjudicielle forelæggelse skulle EU-domstolen tage stilling til, hvorvidt Polysar, som et rent holdingselskab, var omfattet af momssystemets anvendelsesområde. Karakteristisk ved et rent holdingselskab er, at det ikke har andet aktiviteter end selve erhvervelsen og besiddelsen af kapitalandele i dets datterselskaber.⁸⁴ Tvisten i sagen gik ud på, om Polysar kunne anses for at have udøvet økonomisk virksomhed i momsmæssig forstand. Da Polysar ikke foretog levering mod vederlag af nogen art, fastslog EU-domstolen, at et rent holdingaktivitet ikke udgør økonomisk virksomhed i momsmæssig forstand⁸⁵. Polysar kunne derfor ikke opnå momsfradragsret for udgifter afholdt i forbindelse med udøvelse af denne aktivitet. Endvidere udtalte EU-domstolen følgende i Polysar-sagen:

---

⁸² Jf. SKM 2007.125 VLR,

⁸³ De forenede sager samt en række andre EU-afgørelser vil finde behandling i afhandlingens næste afsnit.

⁸⁴ Jf. C-60/90 Polyser Investment Netherlands, præmis 9

⁸⁵ Jf. C-60/90 Polyser Investment Netherlands, præmis 13

Dette gælder dog ikke, når holdingselskabet samtidig med besiddelsen af kapitalinteresserne direkte eller indirekte griber ind i administrationen af de selskaber, hvori kapitalinteresserne besiddes, bortset fra, hvad der følger af de rettigheder, indehaveren af kapitalinteressen har i sin egenskab af aktionær eller selskabsdeltager.⁸⁶

Overstående udtalelse kunne tolkes som, at såfremt et holdingselskabet griber ind i administrationen af de opkøbte datterselskaber, da ville det kunne blive anset for økonomisk virksomhed i momsretlig henseende. Dette skyldtes, at EU-domstolen ikke yderligere præciserede, hvad et direkte eller indirekte indgriben indebar. Dog fik EU-domstolen, nogle år senere, afklaret deres udtale fra Polysar-sagen i en ny sag, som vil blive gennemgået straks nedenunder.

5.3.2 Sag C-142/99, Floridienne og Berginvest – levering mod vederlag

I sagen C-142/99, Floridienne og Berginvest, fik EU-domstolen muligheden for at præcisere sin udtalelse fra Polysar-sagen, jf. ovenover. EU-domstolen udtalte følgende:

”Det følger heraf, at en sådan indgriben i administrationen af datterselskaberne skal anses for en økonomisk virksomhed i sjette direktivs artikel 4, stk. 2's forstand, i det omfang denne indgriben indebærer iværksættelse af transaktioner, der er pålagt moms i henhold til dette direktivs artikel 2, såsom Floridienne's og Berginvest's levering af tjenesteydelser med hensyn til administration, regnskaber og edb til deres datterselskaber.”⁸⁷

Med denne udtalelse stod det nu klart, at indgriben i administrationen af datterselskaber skal have til hensigt at resultere i iværksættelse af mompligtige transaktioner fra holdingselskabet til datterselskabet. Det er hensigten med gennemførelsen af levering mod vederlag, der vil udgøre økonomisk virksomhed. Modsætningvis kan holdingselskabers aktive indgriben i datterselskabers drift ikke i sig selv beteges som økonomisk virksomhed. EU-domstolen påpeger, at indgriben skal ske i administrationen i form af levering mod vederlag, som eksempelvis regnskaber og edb til datterselskaberne. Det er disse mompligtige leverancer, som EU-domstolen benævner som

---

⁸⁶ Jf. C-60/90 Polyser Investment Netherlands, præmis 14

⁸⁷ C-142/99 Flondienne og Berginvest, præmis 19. Sjette direktivs art. 4, stk 2 svarer til nuværende MSD art. 9, stk. 1, 2. og 3. pkt. Sjette direktivs art. 2 svarer til nuværende MSD art. 2, stk. 1 litra a) og c)

indgriben. Det er denne aktivitet, som i sig selv konstituerer økonomisk virksomhed, hvorfor et holdingselskab kan blive anset for en afgiftspligtig person.⁸⁸

Det kan ikke benægtes, at et holdingselskab vil have fuld fradragsret efter ML § 37, stk. 1 for omkostninger, der har en direkte tilknytning til gennemførelsen af levering mod vederlag, som følge af en indgriben i administrationen i de erhvervede datterselskaber.⁸⁹

C-142/99 Flondienne og Beginvest bidrager til præciseringen af holdingselskabers indgriben i datterselskaber, og de dertilhørende direkte omkostninger, der udelukkende relaterer sig til gennemførelsen af de momspligtige transaktioner, som følge af en indgriben. For at en indgriben kan udgøre en økonomisk virksomhed, skal denne resultere i iværksættelse af momspligtige leverancer fra holdingselskabet til dets datterselskaber. Der bliver ikke taget stilling til holdingselskabers muligheder for momsfradragsret for udgifter, der ikke har en direkte og umiddelbar forbindelse til de momspligtige leverancer.

Dommen tager således heller ikke stilling til spørgsmålet om momsfradragsbegrænsning efter ML § 38, stk. 2.

5.3.3 Sag C-16/00 Cibo Participations – tilknytning til afgiftspligtige transaktioner

Cibo Participations, som et holdingselskab, havde erhvervet andele i tre datterselskaber. I forbindelse med overtagelsen havde Cibo indkøbt en række forskellige momsbelagte ydelser. Disse ydelser vedrørte blandt andet selskabsrevision, bistand i forbindelse med forhandling af prisen for aktieerhvervelsen, gennemførelsen af overtagelsen af kontrollen med selskaberne samt juridisk rådgivning. Cibo havde foretaget fuldt momsfradrag for disse omkostninger. Skattemyndighederne nægtede Cibos momsfradrag.

Sagen drejede sig om, hvorvidt Cibo kunne fradrage momsen, der påhvilede de ydelser, som selskabet havde afholdt i forbindelse med erhvervelsen af andele i datterselskaber.

---

⁸⁸ Henrik Stensgaard; ”Fradragsret for merværdiafgift”, 1. udgave/1. oplag, 2004, s. 291

⁸⁹ jf. artikel fra Dennis Ramsdahl og Henrik Stensgaard: *Momsfradragsret i forbindelse med erhvervelse, besiddelse og salg af aktier – nærmer føljetonen sig sin afslutning?* ART20160001-SU (side 2)

Cibo var af den opfattelse, at selskabet aktivt greb ind i administrationen i de erhvervede datterselskaber, hvorfor selskabet mod vederlag leverede momspligtige ydelser til disse. De leverede ydelser bestod i bistand om kvalificeret personale til datterselskaberne med henblik på generelle administrative, finansielle, kommercielle og tekniske forhold. Disse ydelser blev faktureret datterselskaberne på grundlag af et fast beløb på 0,5 % af deres omsætning. Cibos mente, at de afholdte udgifter som led i erhvervelse af aktier i datterselskaberne skulle anses for generelomkostninger, der vedrørte holdingselskabets samlede økonomisk virksomhed.

Skattemyndighederne har gjort gældende, at størstedelen af Cibos omsætning skulle stamme fra udbytte. Udbytte er ikke en modydelse for en økonomisk virksomhed, men blot afkast fra den rene holdingaktivitet, hvorfor afkast fra udbytte falder uden for momsens anvendelsesområde.⁹⁰ Skattemyndighederne var af den opfattelse, at Cibos slet ikke greb ind i administrationen i sine datterselskaber, hvorfor udgifterne til erhvervelse af kapitalandele angik indehavelse af disse og modtagelse af udbytte. Såfremt Cibos skulle blive anset for at gribe ind i administrationen af sine datterselskaber, havde skattemyndigheder gjort gældende, at der måtte beregnes en pro rata-sats for momsfradraget.

5.3.3.1 Kriterium for indgriben

Hvilket kriterium skal finde anvendelse ved bedømmelsen af, om et holdingselskabs indgriben i administrationen af dets datterselskaber kan blive anset for en økonomisk virksomhed? Med henvisning til Flordienne og Berginvest-dommen indledte EU-domstolen med at fastslå, at et holdingselskabs indgriben i administrationen af sine datterselskaber udgør økonomisk virksomhed i sjette direktivs art. 4 stk. 2's (nuværende MSD art. 9, stk. 1, 2 og 3. pkt.) forstand, i det omfang denne indgriben resulterer i iværksættelse af momspligtige leverancer i henhold til sjette direktivs art. 2 (nuværende MSD art. 2, stk. 1, litra a) og c)) fra Cibo som holdingselskab til dets datterselskaber med hensyn til administration samt finansielle, kommercielle og tekniske forhold.⁹¹ EU-domstolen udtalelse synes at være for bred og generel i forhold til dennes udtalelse i sag C-142/99 Flordienne og Berginvest. I denne sag nævnte EU-domstolen levering af ydelser med hensyn til administrationen, som regnskab og edb til datterselskaberne. EU-domstolen tog konkret

---

⁹⁰ C-16/00 Cibo Participations, præmis 41

⁹¹ C-16/00 Cibo Participations, præmis 21

stilling til, hvornår en given aktivitet mellem et holdingselskab og dets datterselskaber udgjorde en økonomisk virksomhed. Hvorimod EU-domstolen, i sag C-16/00 *Cibo Participations*, fastslog, at der kan foreligge økonomisk virksomhed, såfremt levering af ydelser til datterselskaberne vedrørte administration samt finansielle, kommercielle og tekniske ydelser. Udtalelsen synes at være lempeligere i forhold til EU-domstolen tidligere udtalelse på området, hvorfor betingelserne for vurderingen, om der foreligger økonomisk virksomhed, er formuleret for bred og generel.

5.3.3.2 Generalomkostninger

I *Cibo*-sagen tog EU-domstolen for første gang stilling til, hvorvidt afholdte udgifter som led i erhvervelse af kapitalandele skal anses for generalomkostninger eller direkte omkostninger. EU-domstolen indleder med at nævne momsens neutralitet over for enhver økonomisk virksomhed. Derefter tolker den udtrykket "benyttes til" i sjette direktivs art. 17, stk. 2, (nuværende MSD art. 168), at fradragsretten forudsætter en direkte og umiddelbar forbindelse mellem de erhvervede ydelser og de udgående transaktioner, der giver ret til fradrag.⁹² EU-domstolen fastlog, at der ikke er nogen direkte og umiddelbar tilknytning mellem *Cibo*'s afholdte udgifter i forbindelse med erhvervelse af kapitalandele i dets datterselskaber og de udgående transaktioner, som giver ret til fradrag.⁹³ Momsfradragsretten blev dog ikke nægtet, hvorfor udgifterne blev anset som en del af den afgiftspligtige persons generalomkostninger og dermed elementer i prisen for virksomhedens produkter. Udgifterne havde en direkte og umiddelbar forbindelse til *Cibo*'s samlede økonomisk virksomhed. EU-domstolen fastslog, at der alene var delvis momsfradragsret for generalomkostninger i overensstemmelse med sjette direktivs artikel 17, stk. 5 (hvilket svarer til ML § 38, stk. 1), når udgifterne vedrørte virksomhedens momsberettigede transaktioner såvel som dennes momsfritagende transaktioner. Virksomheden var beregtiget til at fradrage den del af momsen, der vedrørte dennes momsberettigede transaktioner.⁹⁴

5.3.3.3 Vurdering og rækkevidde

Det bemærkelsesværdige ved dommen er, at EU-domstolen bekræfter princippet om delvis fradragsret for generalomkostninger. Dog efterlader EU-domstolen uklarhed om omfanget af momsfradragsretten for omtalte generalomkostninger. EU-domstolen tog således alene stilling til

---

⁹² C-16/00 *Cibo Participations*, præmis 28

⁹³ C-16/00 *Cibo Participations*, præmis 32

⁹⁴ C-16/00 *Cibo Participations*, præmis 35

momsfradragsrettens begrænsning svarende til ML § 38, stk. 1. Denne tog stilling til udgifter, som ikke har en direkte og umiddelbar tilknytning til holdingselskabets afgiftspligtige økonomisk virksomhed, herunder udgifter i forbindelse med erhvervelse af datterselskaber. Hvorvidt EU-domstolen tog stilling til ML § 38 stk. 2, er et rent fortolknings spørgsmål af selve afgørelsen. EU-domstolens passivitet i forhold til en momsfradragsbegrænsning svarende til ML § 38, stk. 2, om skønsmæssigt momsfradrag, kan på den ene side tolkes som en afvisning af bestemmelsen, hvorfor den slet ikke omtalte muligheden. Og på den anden side at EU-domstolen alene svarede på de præjudicielle spørgsmål, som den blev bedt om.⁹⁵

Dommen kan – med udelukkende fokus på EU-domstolens retorik – også tolkes som, at et holdingselskab, der griber ind af administrationen i dets datterselskaber, skal indrømmes fuld momsfradragsret for afholdte omkostninger, hvorfor disse omkostninger udelukkende vedrører den økonomiske virksomhed. Der skal ikke tages hensyn til selve holdingaktiviteten, da MSD alene regulerer den delvise fradragsret for aktiviteter inden for momssystemet. Ud fra en sådan tolkning burde holdingselskaber, der udelukkende gennemfører momspligtige leverancer til dets datterselskaber, indrømmes fuld momsfradragsret for den indgående moms.⁹⁶

Det må konstateres, at EU-domstolen ikke tog konkret stilling til en momsfradragsbegrænsning svarende til ML § 38 stk. 2.

Med hensyn til omfanget af momsfradragsret for generalomkostninger, har EU-domstolen taget nærmere stilling til i en senere afgørelse, sag C-437/06 *Securenta*, som vil blive gennemgået straks nedenunder.

5.4 Sag C-437/06 *Securenta* – omfanget af fradragsret for generalomkostninger

Securenta udøver tre former for virksomhed:

1. Ikke-økonomisk virksomhed, som ikke er omfattet af MSDs anvendelsesområde.

---

⁹⁵ Dannis Ramsdahl og Henrik Stensgaard: *Momsfradragsret i forbindelse med erhvervelse, besiddelse og salg af aktier – nærmer føljetonen sig sin afslutning?* ART20160001-SU (side 3)

⁹⁶ Henrik Stensgaard, Aarhus universitet: EU-domstolens afgørelse i *Larentia og Minerva*-sagen, ART.MP20150006

2. Økonomisk virksomhed, som er omfattet af MSDs anvendelsesområde, men er fritaget for moms.
3. Momspligtig virksomhed

EU-domstolen skulle i sagen blandt andet tage stilling til momsfradragsrettens omfang af indgående moms, som ikke kunne forbindes til bestemte aktiviteter i senere omsætningsled. Det skal bemærkes, at MSD alene opererer med virksomheder omfattet af MSDs anvendelsesområde, herunder afgiftspligtig og afgiftsfritaget virksomhed, hvorfor der ikke kan indrømmes momsfradrag for udgifter knyttet til ikke-økonomisk virksomhed, da det falder uden for momssystemet.⁹⁷ EU-domstolen fastslog følgende:

*"... når en afgiftspligtig person samtidig udøver økonomisk, afgiftspligtig eller afgiftsfritaget, virksomhed og ikke-økonomisk virksomhed, som ikke er omfattet af sjette direktivs anvendelsesområde, kan der kun foretages fradrag af moms, der er blevet pålagt udgifter forbundet med udstedelsen af aktier og særlige passive kapitalandele, i det omfang disse udgifter kan henføres til den afgiftspligtige persons økonomiske virksomhed."*⁹⁸

EU-domstolens udtalelse kan tolkes på sådan en måde, at den anerkender en mulig momsfradragsbegrænsning for generalomkostninger, når en virksomhed har momspligtige aktiviteter og aktiviteter, der ikke er omfattet af momssystemet. Udgifter i forbindelse med udstedelse af aktier og særlige passive kapitalandele falder som udgangspunkt uden for momssystemet, hvorfor der ikke kan indrømmes momsfradrag for udgifter knyttet til ikke-økonomisk virksomhed. Men i tilfældet, hvor disse udgifter kan have en forbindelse til den afgiftpligtige persons økonomiske virksomhed, kan der alligevel være mulighed for momsfradragsret. Dette er tilfældet i en situation, hvor den erhvervede kapital, i forbindelse med udstedelse af aktier, anvendes til den pågældendes økonomiske virksomhed.⁹⁹ Hvilken fordelingsnøgle eller principper de nævnte udgifter skulle fradrages efter, tog EU-domstolen ikke konkret stilling til. Denne remsede alene principperne for opgørelsen af pro rata-satsen op, som finder anvendelse i forbindelse med fradragsbegrænsning af generalomkostninger mellem momspligtige og momsfratagne transaktioner. Denne fastslog blot, at fastsættelsen af metoder og

---

⁹⁷ C-437/06 *Securenta*, præmis 30

⁹⁸ C-437/06 *Securenta*, præmis 31

⁹⁹ C-437/06 *Securenta*, præmis 28

kriterier med henblik på fordelingen henhører under medlemsstaternes skønsbeføjelse.¹⁰⁰ Dog skal medlemsstaterne ved fastsættelse af en beregningsmetode tage hensyn momssystemets formål og opbygning, herunder momsens neutralitetsprincip.

5.4.1 Vurdering og rækkevidde

Heller ikke i denne afgørelse tog EU-domstolen konkret stilling til momsfradragsbegrænsning svarende til ML § 38, stk. 2. Dog bekræftede EU-domstolen for første gang en mulig momsfradragsbegrænsning for generalomkostninger, når en virksomhed udøver momspligtige aktiviteter og aktiviteter, der ikke er omfattet af momssystemet. Det skal bemærkes, at EU-domstolen alene bekræftede fradragsbegrænsning for sådanne generalomkostninger, såfremt omkostningerne har en forbindelse til den pågældendes økonomiske aktivitet. Modsætningvis er der forsat ingen fradragsretten for ikke-økonomisk virksomhed, såfremt omkostningerne har en direkte og umiddelbar tilknytning til den pågældendes ikke-økonomisk virksomhed. De må anses som en betingelse for momsfradragsretten, at et holdingselskab før erhvervelse af aktier i datterselskaber skal udøve en form for økonomisk virksomhed, hvor de erhvervede omkostninger kan henføres til.

Sag C-496/11 Portugal Telecom er den seneste praksis fra EU-domstolen før praksis ændringen med de forenede sager C-108/14 og C-109/14. Sagen er relevant, ikke mindst fordi EU-domstolen går bl.a. videre med omfanget af fradragsretten for generalomkostninger, men at denne også anerkender momsfradragsret ud fra et skøn.

5.5 Sag C-496/11 Portugal Telecom – anerkendelse af momsfradrag ud fra et skøn

Portugal telecom, som et holdingselskab, leverede tekniske administrations- og ledelsesydelser til dets datterselskaber, hvori det besad en dele af aktiekapitalen. I forbindelse med disse leverancer erhvervede selskabet visse konsulenttydelser, som det, med tillæg af moms, viderefakturerede til sine datterselskaber.¹⁰¹ Portugal Telecom foretog fuldt fradrag for de erhvervede ydelser. Selskabet var af den opfattelse, at de erhvervede ydelser havde en direkte og umiddelbar

---

¹⁰⁰ C-437/06 Securita, præmis 39

¹⁰¹ C-496/11 Portugal Telecom, præmis 15 og 16

tilknytning til de afgiftspligtige leverancer – tekniske administrations- og ledelsesydelser. Skatte- og afgiftsmyndighederne nægtede selskabets fulde fradrag. Skatte- og afgiftsmyndigheder var af den opfattelse, at selskabet skulle anvende pro rata-fradragsmetoden, hvorfor myndighederne fastsatte selskabets fradragsberettigede procentdel af den indgående moms til ca. 25%.¹⁰² Selskabet anlagde sag til prøvelse og fik ikke medhold ved første instans national domstol.

5.5.1 EU-domstolens præmisser

EU-domstolen indleder med at bemærke, at det følger af Domstolens faste praksis, at et rent holdingselskab (besiddelse af kapitalandele som eneste aktivitet) ikke er omfattet af momssystemet og har ikke ret til momsfradrag. Dog forholder det sig anderledes, når et holdingselskab samtidig med besiddelsen af kapitalandele griber ind i administrationen af de selskaber, hvori kapitalandelen besiddes. En sådan indgriben skal have til hensigt at resultere i iværksættelse af momspligtige leverancer i form af levering af administrativ, finansielle, kommercielle og tekniske ydelser til dets datterselskaber.¹⁰³ Fradragsretten for indgående moms er betinget af, at der er en direkte og umiddelbar forbindelse mellem en bestemt indgående transaktion og én eller flere udgående afgiftspligtige transaktioner. Der er ligeledes ret til fradrag for indgående moms, såfremt den indgående moms har en direkte og umiddelbar forbindelse til hele den afgiftspligtige persons økonomiske virksomhed. Der er desuden skønsmæssigt momsfradrag for indgående moms, når disse benyttes til momspligtige aktiviteter og aktiviteter, der ikke er omfattet af momssystemet. I så fald er der ret til et forholdsmæssigt fradrag for den del momsen, der kan henføres til den pågældende afgiftspligtige økonomisk virksomhed. Med hensyn til omfanget af momsfradragsretten for generalomkostninger for sådanne virksomheder, konkuderede EU-domstolen følgende:

”Når de nævnte goder og ydelser benyttes såvel til økonomisk som ikke-økonomisk virksomhed, finder sjette direktivs artikel 17, stk. 5, ikke anvendelse, og fradrags- og fordelingsmetoderne defineres af medlemsstaterne, der under udøvelsen af denne beføjelse skal tage hensyn til sjette direktivs formål og opbygning og herved fastsætte en beregningsmetode, som objektivt afspejler,

---

¹⁰² C-496/11 Portugal Telecom, præmis 18

¹⁰³ C-496/11 Portugal Telecom, præmis 34

hvilken del af de forudgående udgifter der reelt skal henføres til hver af disse to former for virksomhed.”¹⁰⁴

Fastsættelsen af metoder og kriterier med henblik på fordelingen af den indgående moms mellem økonomisk virksomhed og ikke-økonomisk virksomhed, hører under medlemsstaternes skønsbeføjelse med respekt for momssystemets grundlæggende principper, herunder neutralitetsprincippet. En sådan beregningsmetode skal objektivt afspejle, hvilken udgift der reelt kan henføres til de to former for virksomhed.¹⁰⁵

5.5.2 Vurdering og rækkevidde

Det synes ikke, at EU-domstolen tager konkret stilling til, om Portuga Telecom udøver ikke-økonomisk virksomhed. EU-domstolen fremhæver og fastslår generelt sin tidligere praksis med henvisning til bl.a. *Securenta*-dommen og *Cibo Participations*-dommen. Domstolen fastslog, at virksomheder med momspligtige aktiviteter og aktiviteter, der ikke kan karakteriseres som økonomisk virksomhed, skal opgøre momsfradragsretten ud fra et skøn. Selve fastsættelsen af beregningsmetoden er overladt til den enkelte medlemstat, med respekt for momssystemets opbygning og formål. Med udsagnet fra EU-domstolen, synes det, at Domstolen anerkender opgørelsen af delvis momsfradragsret ud fra et skøn, når et holdingselskab udøver økonomisk virksomhed – levering mod vederlag som følge af indgriben i dets datterselskaber – såvel som ikke-økonomisk virksomhed – i form af holdingaktiviteten.

Retstilstanden for sådanne generalomkostninger burde være indlysende, eftersom EU-domstolen i to sager – *Securenta*-domme og *Portugal Telecom*-dommen – lige efter hinanden, fastlagde praksis for nævnte generalomkostninger. Hittidig retspraksis har helt fremt til EU-domstolens afgørelsen i sag C-108/14, *Larentia + Minerva* og sag 109/14, *Marenave*, være den, at der alene kunne indrømmes delvis momsfradrag for generalomkostninger, når de nævnte omkostninger var blevet anvendt til økonomisk virksomhed – holdingselskabets momspligtige leverancer som følge af indgriben i dets datterselskaber – såvel som ikke-økonomisk virksomhed – selve holdingaktiviteten. Denne retstilstand synes dog ikke længere at finde anvendelse, eftersom EU-

---

¹⁰⁴ C-496/11 *Portugal Telecom*, præmis 49

¹⁰⁵ C-496/11 *Portugal Telecom*, præmis 42

domstolen i sin afgørelse i sag C-108/14 – Larentia + Minerva og sag C-109/14 – Marenave, kom frem til et væsentligt andet resultat end hidtidig gældende praksis.

5.6 Sag C-108/14, Larentia + Minerva og sag 109/14, Marenave – ændring af hidtidig praksis

5.6.1 Indledende om de to sager

De forenede sager C-108/14 og 109/14 er den hidtil seneste række af sager om holdingseskabers momsfradragsret for rådgivningsomkostninger i forbindelse med erhvervelse af selskabsandele, til hvilke holdingselskabet, som følge af indgriben i administrationen, leverer momspligtige administrative ydelser. EU-domstolen skulle på ny tage stilling til beregningsmetoden for momsfradrag af indgående moms, der er erhvervet af to holdingselskaber i forbindelse med erhvervelsen af selskabsandele, som holdingselskaberne griber ind i administrationen af. EU-domstolen kommer frem til andet resultat end hidtid praksis.

5.6.1.1 Sag C-108/14 Larentia + Minerva

I den første sag ejede Larentia + Minerva som kommanditist 98% af andelene i to datterselskaber, der er oprettet som kommanditselskaber med et anpartsselskab som eneste komplementer. Derudover havde Larentia + Minerva, som ledelsesholdingselskab, momspligtige leverancer – administrative og kommercielle tjenesteydelser mod vederlag – til datterselskaberne. Holdingselskabet havde indgående moms – generalomkostninger – i forbindelse med erhvervelse af andele i datterselskaberne. Selskabet foretog fudt momsfradrag for de nævnte omkostninger. Dette blev ikke godkendt af skatte- og afgiftsmyndigheden i Nordenham.¹⁰⁶ Myndigheden anså størstedelen af omkostningerne forbundet med holdingseskabets ikke-erhvervsmæssige virksomhed, der består i at eje andele i datterselskaberne, som ikke giver ret til momsfradrag.

5.6.1.2 Sag C-109/14 Marenave

I den anden sag foretog Marenave kapitalforhøjelse, og havde i den forbindelse indgående moms. Efterfølgende erhvervede Marenave, som holdingselskab, andele i fire skibskommanditselskaber,

---

¹⁰⁶ C-108/14, Larentia + Minerva og C-109/14, Marenave, præmis 8 og 9

som det mod vederlag deltog i administrationen af. Holdingselskabet påberåbte sig fuld momsfradrag for indgående moms i forbindelse med erhvervelsen af kapitalandele i datterselskaberne. Dette blev afvist af skatte- og afgiftsmyndigheden i Hamburg-Mitte.¹⁰⁷

Det skal bemærkes, at Marenave havde afholte udgifter i forbindelse med tilvejebringelse af kapital til erhvervelse af andele i datterselskaber. Det var disse udgifter selskabet foretog fuld momsfradrag for.

5.6.2 De præjudicielle spørgsmål – præcisering af beregningsmetoden

Den foreliggende national domstol var af den opfattelse, at holdingselskaberne alene havde ret til delvis momsfradrag efter et skøn. Denne domstol vurderede, at holdingselskabers indgående moms i forbindelse med erhvervelsen af datterselskaberne, kunne henføres til holdingselskabernes økonomiske virksomhed såvel som ikke-økonomisk virksomhed. Den nationale domstol ville alene indrømme momsfradrag for den del af sådanne generalomkostninger, der kunne henføres til holdingselskabers økonomisk virksomhed.¹⁰⁸ Domstolen anmodede EU-domstolen om følgende præjudicielle spørgsmål:

”Efter hvilken beregningsmetode skal et holdingselskabs [delvise] fradrag af [moms] på indgående ydelser i forbindelse med tilvejebringelse af kapital til erhvervelse af andele i datterselskaber beregnes, når holdingselskabet senere (som påtænkt fra start) leverer forskellige [moms]pligtige tjenesteydelser til disse selskaber?”¹⁰⁹

Af det forelagte præjudicielle spørgsmål fremgår det, at den nationale domstol var i tvivl om, hvilken beregningsmetode, der skulle anvendes ved opgørelsen af denne delvis momsfradrag. Denne domstol anmodede blot EU-domstolen om præciseringer vedrørende den beregningsmetode, som skulle finde anvendelse ved opgørelsen af momsfradrag for nævnte generalomkostninger.

---

¹⁰⁷ C-108/14, Larentia + Minerva og C-109/14, Marenave, præmis 12, 13 og 14

¹⁰⁸ C-108/14, Larentia + Minerva og C-109/14, Marenave, præmis 9,

¹⁰⁹ C-108/14, Larentia + Minerva og C-109/14, Marenave, præmis 11, præjudicielle spørgsmål 1

Det ska bemærkes, at EU-domstolen i forbindelse med et lignende spørgsmål i sag C-437/06, *Securenta*, fastslog, at fastsættelsen af en beregningsmetode med henblik på fordelingen af indgående moms mellem økonomisk virksomhed og ikke-økonomisk virksomhed, henhører under medlemsstaternes skønsbeføjelse.¹¹⁰ Efterfølgende har EU-domstolen bekræftet sin tidligere praksis i en senere afgørelse i sag C-496/11, *Portugal Telecom*.¹¹¹

5.6.3 Domstolens præmisser – fuld momsfradrag for generalomkostninger

Med det præjudicielle spørgsmål ønskedes præciseringer vedrørende metoden til beregning af fradrag af indgående moms, som giver mulighed for objektivt at afspejle, hvilken del af de erhvervede udgifter der reelt skal henføres til den økonomiske og ikke-økonomisk virksomhed.

I sin besvarelse af spørgsmålet argumenterede EU-domstolen ud fra sin tidligere praksis, sag C-16/00, *Cipo Participations*, sag C-437/06, *Securenta* og sag C-496/11, *Portugal Telecom*. EU-domstolen bemærkede betingelserne for økonomisk virksomhed omfattet af momssystemet samt momsfradragsbetingelserne. For det første bemærkede EU-domstolen, at et holdingselskabs indgriben i administrationen af selskaber, som det har erhvervet kapitalandele i, udgør en økonomisk virksomhed omfattet af momssystemet, såfremt denne indgriben indebærer iværksættelse af momspligtige leverancer i henhold til sjette momsdirektivs art. 2.¹¹² Disse momspligtige leverancer kan bestå i holdingselskabets levering af administrative, finansielle, kommercielle og tekniske ydeser til dets datterselskaber.¹¹³

Modsætningvis er holdingselskaber, der alene besidder kapitalinteresser i andre virksomhed – uden at gribe ind i administrationen – ikke omfattet af momssystemet og har dermed ikke ret til momsfradrag. Denne indgriben skal ligge ud over, hvad der følger af de rettigheder, holdingselskabet har i sin egenskab af aktionær eller delskabsdeltager.

For det andet bemærkede EU-domstolen, at fradragsretten for indgående moms forudsætter, at der findes en direkte og umiddelbar tilknytning mellem transaktioner i tidligere omsætningsled og transaktioner i senere omsætningsled, der giver ret til momsfradrag. Der er ligeledes

---

¹¹⁰ C-437/06, *Securenta*, præmis 39

¹¹¹ C-496/11, *Portugal Telecom*, præmis 42

¹¹² Nuværende MSD art. 2, stk. , litra a) og c)

¹¹³ C-108/14, *Larentia + Minerva* og C-109/14, *Marenave*, præmis 21

momsfradragets ret for generalomkostninger, selv om der ikke er en direkte og umiddelbar tilknytning mellem en bestemt indgående og en eller flere udgående transaktioner. Sådanne generalomkostninger anses for at have en direkte og umiddelbar tilknytning til hele den pågældende afgiftspligtige persons økonomiske virksomhed.¹¹⁴

Det kan således ud fra ovenstående konkluderes, at fradrag for indgående moms, der er afholdt i forbindelse med erhvervelsen af goder og ydelser, er betinget af, at de afholdte udgifter indgår som elementer i prisen for virksomhedens produkter i senere omsætning, der giver ret til fradrag. Endvidere skal der være en direkte forbindelse mellem input og output transaktioner. I så fald har den afgiftspligtige fuldt momsfradragets ret for indgående moms, da der er tale om direkte henførbare omkostninger. Der er ligeledes ret til fradrag, når udgifterne indgår i den pågældendes generalomkostninger, som indirekte indgår i prisfastsættelsen af virksomhedens goder og ydelser. Disse udgifter har en direkte og umiddelbar forbindelse til hele den pågældendes momspligtige økonomiske virksomhed. For de nævnte generalomkostninger, der benyttes til økonomisk såvel som ikke-økonomisk virksomhed, har den afgiftspligtige delvis momsfradragets ret ud fra et skøn.

Til trods for EU-domstolens hidtidig praksis og dennes henvisning til tidligere praksis, konkluderede EU-domstolen følgende:

*"Som generaladvokaten har anført i punkt 39 i forslaget til afgørelse, skal **omkostningerne, der er forbundet med erhvervelsen af andele i datterselskaber**, som er afholdt af et holdingselskab, der deltager i administrationen af datterselskaberne, og som i forbindelse hermed udøver en økonomisk virksomhed som anført i denne doms præmis 21, under disse omstændigheder antages at vedrøre holdingselskabets økonomiske virksomhed, og momsen på omkostningerne **kan følgelig fradrages fuldt ud** i henhold til sjette direktivs artikel 17, stk. 2"¹¹⁵ (egen fremhævelse)*

Ganske klart og tydeligt fremgår det af EU-domstolens udtalelse, at der ikke skal ske en begrænsning af momsfradragets ret for generalomkostninger, der er afholdt i forbindelse med erhvervelsen af aktier i datterselskaber, når der gribes ind i administrationen af de erhvervede selskaber med momspligtige leverancer til følge. Dette gælder uanset selve holdingaktiviteten.

---

¹¹⁴ C-108/14, Larentia + Minerva og C-109/14, Marenave, præmis 23 og 24

¹¹⁵ C-108/14, Larentia + Minerva og C-109/14, Marenave, præmis 25

Den fulde momsfradragsret gælder for holdingselskaber, der griber ind i administrationen af dets samtlige datterselskaber. Såfremt et holdingselskab ikke griber ind i administrationen af alle datterselskaberne, har EU-domstolen forsat fastslået følgende for disse holdingselskaber:

*”omkostninger forbundet med erhvervelsen af andele i datterselskaber, der er afholdt af et holdingselskab, som alene deltager i administrationen af visse af datterselskaberne, og som med hensyn til de øvrige datterselskaber derimod ikke udøver en økonomisk virksomhed, skal alene antages delvist at vedrøre **holdingselskabets generelle omkostninger**, og merværdiafgiften på disse omkostninger **kan følgelig kun fradrages forholdsmæssigt** for et beløb, der svarer til de omkostninger, der vedrører økonomisk virksomhed i henhold til de kriterier for fordeling, som er fastsat af medlemsstaterne, der ved udøvelsen af denne beføjelse skal tage hensyn til sjette direktivs formål og opbygning –hvilket det tilkommer den nationale ret at efterprøve – og herved fastsætte en beregningsmetode, som objektivt afspejler, hvilken del af de forudgående udgifter der reelt skal henføres til økonomisk virksomhed og til ikke-økonomisk virksomhed”¹¹⁶*

I sin første del af konklusionen henviser EU-domstolen direkte til generaladvokatens forslag til afgørelsen, hvorfor det kunne være relevant at se nærmere på generaladvokatens tolkninger af sagen. Generaladvokaten sammenligner de forenede sager, sag C-108/14 og sag C-109/14, med sag C-16/00, *Cibo participations*. Generaladvokaten fremhæver, at EU-domstolen i *Cibo*-sagen fastslog, at udgifter afholdt af et holdingselskab i forbindelse med dets erhvervelse af selskabsandele, som holdingselskabet greb ind i administrationen af, indgik i selskabets generalomkostninger og dermed elementer i prisen for dets produkter. Disse erhvervede ydelser havde en direkte og umiddelbar tilknytning til hele holdingselskabets økonomiske virksomhed.¹¹⁷ I forbindelse med det lægger han til grund, at EU-domstolen ikke kunne forbigå, at holdingselskabet udover den momspligtige økonomisk virksomhed også udøvede ikke-økonomisk virksomhed i form af administration af andelene. Dette udsagn fra EU-domstolen opfatter generaladvokaten som, at de afholdte udgifter af holdingselskabet, i forbindelse med erhvervelsen af selskabsandele, har en

---

¹¹⁶ C-108/14, *Larentia + Minerva* og C-109/14, *Marenave*, præmis 33

¹¹⁷ Forslag til afgørelse fra generaladvokat P. Mengozzi i de forenede sager C-108/14 og C-109/14, punkt 36

direkte og umiddelbar tilknytning til hele holdingselskabets økonomiske virksomhed og ingen tilknytning til dets ikke-økonomiske virksomhed.¹¹⁸

En sådan opfattelse synes bekræftet af EU-domstolen, hvorfor Domstolen i Cibo-sagen henviser til fradragsordningen i sjette direktivs art. 17, stk. 5, der alene finder anvendelse på opdelingen af indgående moms i forhold til momspligtige transaktioner, der giver ret til fradrag og transaktioner, der er momspligtige, men er fritaget for moms. Ud fra en sprogligt analyse af EU-domstolens tidligere praksis, konkluderer generaladvokaten, at sådanne ledelsesholdingselskaber skal have fuld momsfradragsret for generalomkostninger afholdt i forbindelse med erhvervelsen af andele i dets datterselskaber.¹¹⁹ I forlængelsen af sin konklusion tilføjer han endvidere, at der ikke skal ske en opdeling af de nævnte generalomkostninger mellem økonomisk virksomhed og ikke-økonomisk virksomhed.¹²⁰

Ud fra generaladvokatens forslag til afgørelsen kan det konkluderes, at han ikke er i tvivl om, at et holdingselskab består af såvel økonomisk virksomhed – indgriben i datterselskaber med følge levering mod vederlag – som ikke-økonomisk virksomhed – i form af selve holdingaktiviteten. I forhold til omfanget af momsfradragsretten for generalomkostninger, er han af den opfattelse, at disse omkostninger alene relaterer sig til den økonomiske virksomhed i holdingselskabet og ikke – heller ikke delvist – til dets ikke-økonomisk virksomhed.

Efter EU-domstolens dom i de forenede sager C-108/14, Larentia + Minerva og C-109/14, Mareneve, har SKAT udsendt Styresignal om ændringen af danske praksis på området af holdingselskabers momsfradragsret. I det følgende vil Styresignalet blive gennemgået og sammenholdt med EU-domstolens afgørelse i de forenede sager.

---

¹¹⁸ Forslag til afgørelse fra generaladvokat P. Mengozzi i de forenede sager C-108/14 og C-109/14, punkt 37

¹¹⁹ Forslag til afgørelse fra generaladvokat P. Mengozzi i de forenede sager C-108/14 og C-109/14, punkt 38 og 39

¹²⁰ Forslag til afgørelse fra generaladvokat P. Mengozzi i de forenede sager C-108/14 og C-109/14, punkt 44

5.6.4 SKM2015.711.SKAT – dansk praksisændring

Præcis fire måneder efter EU-domstolens afgørelse i de forenede sager C-108/14 og 109/14, offentliggjorde SKAT det endelige styresignal vedrørende momsfradragsret for rådgiveromkostninger ved køb af selskaber. Styresignalet er en praksisændring af holdingselskabers momsfradragsret af nævnte omkostninger.

Det fremgår af styresignalet, at SKAT opfatter EU-domstolens afgørelse i de forenede sager C-108/14 og C-109/14 som en ændring af dansk praksis om at holdingselskaber kun kan indrømmes delvis momsfradragsret jf. ML § 38, stk. 2. Endvidere er det SKATs opfattelse, at udlejning af maskiner og fast ejendom eller levering af rengøringsydelser, ikke kan anses for indgriben i administrationen af datterselskaber.

SKAT fastslår, at praksisændringen medfører, at fradragsretten for moms af omkostninger i forbindelse med erhvervelsen af selskabsandele skal opgøres som følgende:¹²¹

- 1) Et holdingselskab, der giver ind i administrationen af alle dets datterselskaber, skal indrømmes fuld momsfradragsret jf. ML § 37, stk. 1.
- 2) Et holdingselskab, der har momspligtige såvel som momsfrie leverancer i henhold ML § 13 til dets datterselskaber, skal indrømmes delvis momsfradragsret jf. ML § 38, stk. 1
- 3) Et holdingselskab, der ikke griber ind i administrationen af alle dets datterselskaber, skal indrømmes delvis momsfradragsret jf. ML § 38, stk. 2
- 4) Et holdingselskab, der ikke griber ind i administrationen af alle dets datterselskaber og har samtidigt momsfrie leverancer jf. ML § 13 til disse selskaber, skal indrømmes delvis momsfradragsret jf. ML § 38, stk. 1 og 2.

Det fremgår af SKATs opstilling jf. ovenover, at dennes opfattelse af opgørelsen af indgående moms, for nævnte omkostninger, er i overensstemmelse med EU-domstolen. Dog er det forfatterens opfattelse, at SKATs styresignal går videre end EU-domstolen. Dette er tilfældet, når SKAT konkret tager stilling til og fastslår, at udlejning af maskiner og fast ejendom eller levering af rengøringsydelser, ikke kan anses for indgriben i administrationen af selskaberne. SKAT laver en kategorisering af visse varer og ydelser, som den afgrænser negativt i forhold til

---

¹²¹ SKM2015.711.SKAT, side 4

indgribensbegrebet. SKAT kræver hermed en vis kvalitet af holdingselskabets leverancer til dets datterselskaber. Det er forfatterens opfattelse, at EU-domstolen endnu ikke har taget direkte stilling til momsfradragsretten for momspligtige leverancer af varer¹²². Domstolen har ej heller – på nuværende tidspunkt – nærmere klargjort indgribsbegrebets indhold, i samme omfang som er tilfældet med SKAT. Endvidere tager SKAT også stilling til holdingselskabets øvrige generalomkostninger i form udgifter til revisor, telefon og kontorhold. Disse udgifters fradragssmæssige status afhænger af, om holdingselskabet griber ind af administrationen af alle dets datterselskaber, i visse af dets datterselskaber eller om holdingselskabet har momsfrie leverancer til dets datterselskaber.

Det kan således konkluderes, at SKATs styresignal langt henne af vejen er i overensstemmelse med EU-domstolens præmisser.

5.6.5 Vurdering og rækkevidde

Det må konstateres, at EU-domstolens afgørelse i de forenede sager C-108/14 og C-109/14 har konsekvenser af praksisændring til følge. EU-domstolen fastslog, at omkostninger i forbindelse med erhvervelsen af selskabsandele kan udgøre generalomkostninger. Et holdingselskab skal indrømmes fuld momsfradragsret for de nævnte generalomkostninger, såfremt holdingselskabet griber ind i administrationen af alle dets datterselskaber. Modsætningvis kan holdingselskabet indrømmes delvis momsfradragsret på grundlag et skøn jf. ML § 38, stk. 2, såfremt det ikke griber ind i administrationen af alle datterselskaber. Hvis et holdingselskabets momspligtige leverancer til dets datterselskaber består af momspligtige såvel som momsfrie transaktioner jf. ML § 13 kan holdingselskabet alene indrømmes delvis momsfradrag for generalomkostninger jf. ML § 38, stk. 1. Det kan ud fra EU-domstolens præmisser tolkes, at Domstolen anses selve holdingaktiviteten – kapitalbesiddelsen – for at udgøre en integreret del af hele holdingselskabets økonomiske virksomhed.

Hvad angår dommens rækkevidde, er der delte opfattelser herom. Nogle er af den opfattelse, at principperne i dommen, med hensyn til generalomkostningers fradragsret, også kan anvendes i

---

¹²² jf. afhandlingens analyserede domme

forbindelse med selskabets løbende drift og eventuelle salg.¹²³ Andre mener, at holdingselskaber burde indrømmes fuld momsfradragsret i forbindelse med salg af de samme aktier.¹²⁴ Mens SKAT i styresignalet fastslår, at dommen ikke ændrer praksis for, hvornår der er momsfradragsret for indgående moms i forbindelse med holdingselskabers salg datterselskaber.¹²⁵ Så er der også de, der forventer nye afgørelser fra EU-domstolen på området. Disse forventer nærmere definition af indgribensbegrebet, samt om der kan stilles krav til ejeandelen i holdingselskaber, før der kan siges at foreligge en indgriben.¹²⁶

5.6.6 Sammenfatning af EU-praksis

Formålet med nærværende kapitel har været at analysere, diskutere og afklare gældende ret for holdingselskabers momsfradragsret, som disse har afholdt i forbindelse med erhvervelsen af kapitalandele i dets datterselskaber.

Holdingselskabers kamp om momsfradragsret begyndte med sag C-60/90, *Polyser Investment Netherland*, hvor EU-domstolen skulle tage stilling, hvorvidt holdingselskaber var omfattet af momssystemet. Domstolen fastslog, at holdingselskaber der ikke greb ind i administrationen af dets selskaber ikke var omfattet af momssystemet. Hvad der skulle forstås ved indgriben, fik EU-domstolen ikke afklaret nærmere. Dette fik EU-domstolen dog afklaret nærmere i sag C-142/99 *Flondienne og Berginvest*, hvor den fastslog, at et holdingselskabs indgriben i dets datterselskaber skal have til hensigt at resultere i levering mod vederlag til dets datterselskaber. Disse leveringer mod vederlag er udtryk for økonomisk virksomhed omfattet af momssystemet. Holdingselskaber kan derfor indrømmes fradrag af den indgående moms, der udelukkende relaterede sig til gennemførelsen af de momspligtige leverancer. EU-domstolen tog således stilling

---

¹²³ Claus Bohn Jespersen og Casper Bjerregaard Eskildsen, KPMG Acor Tax: *Momsfradrag for rådgivningsomkostninger ved køb og salg af aktier*, ART.MP20150007, side 2

¹²⁴ Lotte Marianne Blumensadt og Randi Christiansen, Ernst & Young: *Momsfradrag i holdingselskaber*, RR.2016.02.0020, side 6

¹²⁵ SKM2015.711.SKAT, side 5

¹²⁶ Dannis Ramsdahl og Henrik Stensgaard: *Momsfradragsret i forbindelse med erhvervelse, besiddelse og salg af aktier – nærmer føljetonen sig sin afslutning?* ART20160001-SU, side 10

holdingselskabers momsfradragsret for direkte omkostninger. Der blev ikke taget stilling til holdingselskabers andre omkostninger.

Først i Cibo-sagen sondrede EU-domstolen mellem holdingselskabers direkte omkostninger og generalomkostninger. I Cibo-sagen fastslog EU-domstolen, at der ikke er nogen direkte og umiddelbar tilknytning mellem Cibos afholdte udgifter i forbindelse med erhvervelse af kapitalandele i dets datterselskaber og de udgående transaktioner, der giver ret til fradrag. Momsfradragsretten blev dog ikke nægtet, hvorfor udgifterne blev anset som en naturlig del af Cibos generalomkostninger og dermed elementer i prisen for virksomhedens produkter. Udgifterne havde en direkte og umiddelbar forbindelse til Cibos samlede økonomisk virksomhed. EU-domstolen fastslog, at der alene var delvis momsfradragsret for generalomkostninger i overensstemmelse med sjette direktivs artikel 17, stk. 5 (hvilket svarer til ML § 38, stk. 1), når udgifterne vedrørte virksomhedens momsberettigede transaktioner såvel som dennes momsfrie transaktioner. Domstolen slog således fast, at udgifter i forbindelse holdingselskabers erhvervelse af datterselskaber ikke var direkte omkostninger men generalomkostninger. I Securenta-sagen bekræftede EU-domstolen en mulig begrænsning af momsen for holdingselskaber med momspligtige aktiviteter og aktiviteter, der ikke er omfattet af momssystemet. I Portugal Telecom-sagen anerkendte EU-domstolen den delvise momsfradragsret på grundlag et skøn, såfremt et holdingselskab udøvede momspligtige økonomisk virksomhed såvel som ikke-økonomisk virksomhed.

Først i de forenede sager C-108/14 og C-109/14 konkluderede EU-domstolen, at holdingselskaber der greb ind i administrationen af alle dets datterselskaber, kunne indrømmes fuld momsfradragsret for afholdte udgifter i forbindelse med erhvervelsen af disse datterselskaber.

Del 6: Koklusion

Nærværende afhandling har haft til hensigt at behandle holdingselskabers momsfradragsret i forbindelse med erhvervelsen af kapitalandele i datterselskaber. Problemfeltet er gennem hele afhandlingen blevet analyseret, fortolket og diskuteret.

Med udgangspunkt i EU-praksis kan det konkluderes, at momsfradragsretten for afholdte udgifter i forbindelse med erhvervelse af selskabsandele har vist sig at være meget kompliceret. Efter en lang række afgørelser fra EU-domstolen må det lægges til grund, at retstillingen på området er blevet mere klar end den eksempelvis var før Cibo-sagen. Det skal dog bemærkes, at retstillingen på et bestemt punkt har hele vejen gennem været ganske klar og sikker. Det er retstillingen for holdingselskaber, hvis eneste formål er at besidde kapitalinteresser i andre virksomheder. Sådanne holdingselskaber anses ikke for økonomisk virksomhed omfattet af momssystemet, hvorfor disse ikke kan opnå momsfradragsret.

Hvis et holdingselskab har til formål med erhvervelsen at gribe ind i administrationen med følge levering af tjenesteydelser mod vederlag til dets datterselskab, da er retstillingen for momsfradragsretten for afholdte udgifter som led i erhvervelsen helt anderledes.

Flere EU-lande, herunder Danmark og Tyskland, har gennem flere år været af den opfattelse, at der alene skulle indrømmes delvis momsfradragsret for nævnte udgifter. Deres opfattelse begrundede de i, at et sådan holdingselskab udøvede økonomisk virksomhed – momspligtige leverancer – såvel som ikke-økonomisk virksomhed – selve holdingaktiviteten –, hvorfor sidst nævnte form for virksomhed faldt udenfor momssystemetes anvendelsesområde. En sådan opfattelse blev forkastet af EU-domstolen i de forenede sager C-108/14 og C-109/14. I afgørelsen gjorde EU-domstolen den momsmæssige retstilling for sådanne holdingselskaber ganske klar. EU-domstolen fastslog, at et holdingselskab der havde til hensigt at gribe ind i administrationen af alle datterselskaber, skal selskabet indrømmes fuld momsfradragsret for dets afholdte omkostninger i forbindelse med erhvervelsen. Nævnte omkostninger blev anset for at have direkte og umiddelbar tilknytning til hele holdingselskabets momspligtige økonomisk virksomhed og ingen tilknytning til holdingaktiviteten.

Retstillingen for holdingselskaber der både udøver økonomisk virksomhed og ikke-økonomisk virksomhed er forsat den samme. Disse holdingselskaber, som alene griber ind i administrationen af visse af dets datterselskaber, har forsat kun ret til delvis momsfradragsret af dets generalomkostninger jf. ML § 38, stk. 1. Det samme gælder for retstilling af holdingselskaber, der har momspligtige såvel som momsfrie leverancer i henhold ML § 13 til dets datterselskaber, disse holdingselskaber har forsat delvis momsfradragsret jf. ML § 38, stk. 1

EU-domstolens afgørelse fik SKAT til at reagere på området, hvorfor SKAT blot få måneder efter afgørelsen udsendte et nyt styresignal om dansk praksisændring. I styresignalet retter SKAT langt hende af vejen ind efter EU-domstolen. Et holdingselskab, der griber ind i administrationen af alle dets datterselskaber, skal indrømmes fuld momsfradragsret jf. ML § 37, stk. 1.

SKATs styresignal synes at går videre end EU-domstolen. Dette er tilfældet med SKAT konkrete stillingtagen til en negativt afgrænsning af udlejning af maskiner og fast ejendom samt rengøringsydelse i forhold til indgribensbegrebet. Endvidere slår SKAT fast, at dommen i de forenede sager ikke ændrer praksis for salg af kapitalandele i datterselskaber.

Det kan ikke benægtes, at indgribensbegrebet spiller en afgørende rolle i relation til spørgsmålet om momsfradragsretten. EU-domstolen har på nuværende tidspunkt alene forholdt sig til indgribensbegrebet på et mere generalt plan. Det er derfor stadig uklart, hvorvidt visse vare og eksempelvis tjenesteydelser som rengøringsydelser leveret af holdingselskaber til dets datterselskaber kan udgøre en indgriben.

Del 8: Abstract

The purpose of this thesis is the declaration of tax deduction for the expenses of Danish holding companies with regards to the acquisition of subsidiary companies. This thesis will be based on the joint cases C-108/14 and C-109/14 which have changed the Danish jurisprudence in the area of holding companies right to tax deduction.

There reigns an uncertainty about the rules and scope of tax deduction in connection with the purchase of commodities and services, when the purchase is not directly and immediately connected with the taxable revenue and cannot be seen part of the company's general expenses, but is utilized for non-economic activities of the company. According to the Danish and European court, that the uncertainty often arises in connection with the holding company's costs as part of the acquisition of subsidiary companies.

The European court has repeatedly stated that the acquisition and possession of company shares cannot be seen as an economic activity and is not covered by the Directive on the harmonization of the laws of the Member States relating to turnover taxes, when the only purpose of the holding company is to own capital interest in other companies. This is not applicable though when the holding company takes an active part in the administration of the subsidiaries, as long as this results in the delivery of taxable commodities and services from the subsidiary.

The achievable tax deduction rate is the big question and is a widely discussed subject. Can holding companies achieve full tax deduction or solely a partial deduction? Has the Danish practice since 1999, which has been tested and confirmed by the courts in the national level, have a place in the European courts? After the European court's decision in regards to the joint cases from the 16th of July, 2015 has SKAT changed direction in cases regarding tax deduction rate for holding companies? How does this new direction fit into the European court interpretation in this area?

This thesis is limited to holding companies right to tax deduction for costs incurred in connection to the acquisition of subsidiary companies, in which the holding company then delivers taxable services for.

Del: 9 Litteraturlist:

9.1 EU-retskilder

Momssystemdirektivet: Rådets Direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem

Rådets sjette direktiv 77/388/EØF af 17. maj 1977 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsafgifter det fælles merværdiafgiftssystem: ensartet beregningsgrundlag

Lissabontraktaten om ændring af traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, trådte i kraft 1. December 2009.

Præambel til Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem

9.2 EU afgørelser

De forenede sager C-108/14 Larentia + Minerva og C-109/14 Marenava

C-126/14, Sveda UAB

C-496/11, Portugal Telecom

C-437/06, Securenta

C-29/08, AB SKF

C-475/03, Banca popolare

C-16/00, Cibo Participations SA

C-142/99, Flondienne og Beginvest

C-60/90, Polysar Investment Netherlands

C-186/89, Van Tiem

Forslag til afgørelse fra generaladvokat P. Mengozzi i de forenede sager C-108/14 og C-109/14, fremsat d. 26. marts 2015.

9.3 National kilder

SKM.2015.711.SKAT

SKM.2007.127.VLR

SKM.2005.474.VLR

Tfs.1999.908

Momsloven: Lovbekendtgørelse 2013-01-23 nr. 106 om merværdiafgift

9.4 Artikler

Dennis Ramsdahl Jensen og Henrik Steensgaard, Juridisk Institut, Aarhus universitet: *Sondringen mellem direkte omkostninger og generalomkostninger i momsretten*, RR.2014.03.0079.

Henrik Stensgaard, Aarhus universitet: EU-domstolens afgørelse i Larentia og Minerva-sagen, ART.MP20150006¹²⁷

Claus Bohn Jespersen og Casper Bjerregaard Eskildsen, KPMG Acor Tax: *Momsfradrag for rådgivningsomkostninger ved køb og salg af aktier*, ART.MP20150007.

Randi Christiansen, Ernst & Young: *Fradragsrettens placering i merværdiafgiftssystemet*, ART.MP2015005

Dennis Ramsdahl Jensen: *Kan der være fuld momsfradragsret for udgifter relateret til et holdingselskabs erhvervelse og besiddelse af aktier i datterselskaber mv.?*, ART.MP2015003

Lotte Marianne Blumensaadt og Randi Christiansen, Ernst & Young: *Momsfradrag i holdingselskaber*, RR.2016.02.0020.

Dannis Ramsdahl og Henrik Stensgaard: *Momsfradragsret i forbindelse med erhvervelse, besiddelse og salg af aktier – nærmerføljetonen sig sin afslutning?* ART20160001-SU

9.5 Bøger

Søren Engers Pedersen, Merete Andersen og Linda-Sophia Danielsen: *Moms 1 – Fradragsret*, 5. udgave/1. oplag, 2015, Karnov Group

Søren Engers Pedersen og Merete Andersen: *Moms 3 – Momspligtig værdi*, 4. udgave/1. oplag, 2013, Karnov Group

Ole Lando: *Kort indføring af komparativ ret*, 3. udgave/1. oplag, 2009, Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Lotte Rienecker og Peter Stray Jørgensen Med bidrag af Signe Skov: *Den Gode Opgave – håndbog i opskrivning på videregående uddannelser*,¹²⁸ 4. udgave, 2012, Samfundslitteratur

Flemming Lind Johansen: *Momssystemdirektivet*, 1. udgave/1. oplag, 2008, Forlaget Thomsen

Lars Loftager Jørgensen, Børge Aagaard Pedersen, Lars Rasmussen: *Momsloven med kommentarer og EU-henvisninger*, 5. udgave, 2007, Forlaget Thomsen

Christina D. Tvarnø og Ruth Nielsen: *"Retkilder og retsteorier"*, 4. reviderede udgave, 2014, Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Henrik Stensgaard; *"Fradragsret for merværdiafgift"*, 1. udgave/1. oplag, 2004, Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Evald, J. & Schaumburg-Müller,: *"Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære"*, 1. udg. 2004, Djøf / Jurist- og Økonomforbundets Forlag

